

საქართველოს გენერალური პროკურატურა

კანონთან კონფლიქტში მყოფ
არასრულწლოვანთა
მახასიათებლების კვლევა

კვლევა მომზადებულია საქართველოს გენერალური პროკურატურის
საკვლეპროტოკოლო სამიანიობაზე გადასხედველობისა და
სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის მიერ

2023

სარჩევი

შესავალი.....	3
კრიმინოლოგიური კვლევის მნიშვნელობა.....	5
კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა გეოგრაფიული გადანაწილება.....	7
კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ასაკი	11
არასრულწლოვნებში გავრცელებული დანაშაულები	13
განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახური მდგომარეობა, არასრულწლოვნის ქცევისადმი ოჯახის წევრების დამოკიდებულება.....	17
განრიდებულ არასრულწლოვანთა საცხოვრებელი და ეკონომიკური პირობები.....	20
განრიდებულ არასრულწლოვანთა განათლება და სამუშაო გამოცდილება	23
განრიდებულ არასრულწლოვანთა ქცევითი თავისებურებები და მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება	26
კვლევის ძირითადი მიგნებები	31

შესავალი

არასრულწლოვანთა დანაშაულის გამომწვევი შესაძლო მიზეზების იდენტიფიცირების მიზნით, საქართველოს პროკურატურა ყოველწლიურად ახორციელებს კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მახასიათებლების კვლევას, რომელიც განრიდებულ არასრულწლოვანთა ინდივიდუალურ შეფასებებში არასრულწლოვანთა ჯანმრთელობის, განათლების, დასაქმების, ოჯახური და ეკონომიკური მდგომარეობის, სოციალური გარემოს, ემოციური და ფსიქოლოგიური მდგომარეობის შესახებ არსებულ ინფორმაციას ეფუძნება.

საქართველოს პროკურატურისთვის მნიშვნელოვანია მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის განხორციელება, რათა მტკიცებულებითი ხასიათის ინფორმაციაზე დაყრდნობით განისაზღვროს არასრულწლოვანთა მიმართ მიდგომები მართლმსაჯულების პროცესში და დაიგეგმოს შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებები. კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ სწორი მიდგომების განსაზღვრა არასრულწლოვანთა დანაშაულის შესაძლო გამომწვევი მიზეზების ცოდნაზე მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული.

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის, ბავშვის საუკეთესო ინტერესებზე დაფუძნებული და ბავშვის საჭიროებებზე მორგებული სამართლებრივი მექანიზმების არსებობასთან ერთად, მნიშვნელოვანია არასრულწლოვანთა დანაშაულის წინააღმდეგ ქმედითი პრევენციული მექანიზმების შექმნა.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, კვლევის მიზანია კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნების მახასიათებლების შესახებ ყოველწლიურად მიეწოდოს ინფორმაცია არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში ჩართულ უწყებებს და ყველა იმ პროფესიონალს, რომელსაც ბავშვთან ურთიერთობა უწევს, რადგან კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მახასიათებლებისა და ქცევის თავისებურებების ანალიზს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის მიმართულებითაც.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ისეთი მახასიათებლების ანალიზი, როგორც არის: არასრულწლოვნის განვითარება, ფიზიკურ და ფსიქიკურ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემები, დესტრუქციული ქცევები, მავნე ჩვევებისადმი დამოკიდებულება, განათლება, ოჯახური გარემო, ეკონომიკური მდგომარეობა, საზოგადოებისადმი და თანატოლებისადმი დამოკიდებულება, სამუშაო გამოცდილება, ოჯახის წევრთა დანაშაულებრივი საქმიანობა და ა.შ., - არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის განმაპირობებელი ფაქტორების შესახებ მნიშვნელოვანი დასკვნების გაკეთების შესაძლებლობას იძლევა.

წარმოდგენილი კვლევა 2022 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მაჩვენებლის საფუძველზე გვაწვდის ინფორმაციას არასრულწლოვანთა დანაშაულის შესახებ გეოგრაფიულ ჭრილში, როგორც ზოგადად, ასევე, მოსახლეობის რაოდენობასთან შეფარდებით. კვლევაში აგრეთვე გაანალიზებულია, ძირითადად რა სახის დანაშაულებრივი ქცევა არის დამახასიათებელი არასრულწლოვნებისთვის.

ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობასთან მიმართებით გაანალიზებულია არასრულწლოვანთა დანაშაული ასაკობრივ ჭრილში, ასევე, დანაშაულის სახეების მიხედვით. კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა სხვა მახასიათებლების ანალიზი კი განრიდებულ არასრულწლოვანთა ინდივიდუალურ მახასიათებლებს ეფუძნება.

კრიმინოლოგიური კვლევის მნიშვნელობა

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მახასიათებლების ანალიზი კრიმინოლოგიური თვალსაზრისით საინტერესო და მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის.

კრიმინოლოგია - დანაშაულებრიობის, დანაშაულის მიზეზის, დამნაშავეს პიროვნების, დანაშაულის თავიდან აცილების მეთოდების და საშუალებების შემსწავლელი იურიდიული მეცნიერების დარგია. უფრო კონკრეტულად, კრიმინოლოგია ეს არის სხვადასხვა სოციოლოგიურ ფაქტორებზე დაფუძნებული კვლევა, რომელიც ავლენს დანაშაულის ჩადენის განმაპირობებელ გარემოებებს. კრიმინოლოგიური კვლევის შედეგები ყოველთვის დიდ როლს თამაშობდა დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანად დაგეგმვასა და განხორციელებაში.¹

როგორც მეცნიერები აღნიშნავენ - „კრიმინოლოგიის სფერო ცდილობს დანაშაულის გაგებას და ახსნას, რის შედეგადაც დანაშაულის უარყოფითი გავლენების შემცირებაა შესაძლებელი. მედიცინის დარგის მსგავსად, იგი მოითხოვს პრევენციული სტრატეგიების შემუშავებას და მათი ფართო მასშტაბით დანერგვას, საზოგადოებისა და კერძო სექტორის პრაქტიკულად ყველა ასპექტსა და განზომილებაში.“² დღეს უკვე ცალსახად აღიარებულია, რომ „კრიმინოლოგიას ყველა განვითარებულ ქვეყანაში, საზოგადოებრივ მეცნიერებებს შორის, ერთ-ერთი წამყვანი ადგილი უჭირავს. კრიმინოლოგიის განვითარება სახელმწიფოსა და საზოგადოებას ეხმარება ისეთი ზოგადსაკაცობრიო და ყოველდღიური სოციალური პრობლემების გაანალიზებასა და დარეგულირებაში, როგორცაა დევიანტური ქცევები, კონკრეტული დანაშაული და დანაშაულობა, როგორც სოციალური მოვლენა.“³

5

ზემოაღნიშნული ცალსახად მიუთითებს იმის აუცილებლობაზე, რომ მართლმსაჯულების სისტემა ფლობდეს ინფორმაციას და სიღრმისეულად აანალიზებდეს კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მახასიათებლებს, რადგან არასრულწლოვანთა დანაშაულის კრიმინოლოგიური ანალიზის შედეგები იძლევა შესაძლებლობას, განისაზღვროს სწორი მიმართულებები ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების ფარგლებში კონკრეტული გადაწყვეტილებების მიღებისას და დასახული იქნეს არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის ეფექტიანი ღონისძიებები.

აღიარებულია, რომ კრიმინოლოგიამ, როგორც დამოუკიდებელმა მეცნიერებამ, შეძლო მნიშვნელოვანი დადებითი ცვლილებების განხორციელება სისხლისსამართლებრივ სისტემებში, როგორც კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირის ქცევაზე რეაგირების, ასევე, დაზარალებულთან მიდგომების თვალსაზრისით,⁴ რადგან დანაშაულის შესაძლო გამომწვევი მიზეზების შესახებ მტკიცებულებითი ხასიათის ინფორმაცია, შესაძლებლობას იძლევა მეცნიერულ საფუძველზე იქნეს შემუშავებული და განხორციელებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანი ზომები.⁵

¹ ს. ურიდია და სხვა. მოხელის სამაგიდო ლექსიკონი. გაეროს განვითარების პროგრამა. თბილისი, 2004. გვ. 483.

² კ. ესკრიჯი. კრიმინოლოგიის როლი გლობალურ დონეზე. ჟურნალი „კრიმინოლოგი“. თბილისი, 2020. გვ. 32.

³ დ. წულაია. კრიმინოლოგიის მნიშვნელობა სახელმწიფოსა და საზოგადოებაში. ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი.“ N3(26). გვ. 123.

⁴ Roufa, Timothy. "Criminology, the Study of Crime, Causes, and Consequences". The Balance Careers. Retrieved 30 April 2019// <https://www.liveabout.com/what-is-criminology-974589>

⁵ ი. გომიაშვილი. კრიმინოლოგია. თბილისი, 1987. გვ. 67-71.

საერთაშორისო სტანდარტები მხარს უჭერს აღნიშნული მიმართულებით კვლევების გაძლიერებას. გაეროს „სახელმძღვანელო წესები დანაშაულის პრევენციის შესახებ“ მიუთითებს, რომ სახელმწიფო პოლიტიკა „დაგეგმილი და განხორციელებული უნდა იქნეს დანაშაულის აღკვეთასთან დაკავშირებული პროგრამების სანდო, სამეცნიერო კვლევების შედეგებისა და პერიოდული მონიტორინგის, შეფასებისა და შესაბამისად შესწორების საფუძველზე.“⁶ გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები არასრულწლოვანთა მიმართ მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ კი ხაზს უსვამს, რომ „თანამშრომლობა უნდა იქნეს წახალისებული მეცნიერული კვლევის წარმოებასთან მიმართებით, რომელიც უკავშირდება ახალგაზრდების მიერ დანაშაულის ჩადენისა და არასრულწლოვნების დანაშაულის აღკვეთის შესახებ ეფექტიანი მიდგომების შემუშავებას და ასეთი კვლევის შედეგები ფართოდ უნდა იქნეს გავრცელებული და შეფასებული.“⁷

რა თქმა უნდა, კრიმინოლოგიური კვლევა კიდევ უფრო ღრმა ანალიზს და ბევრი განსხვავებული გარემოების შესწავლას საჭიროებს, მაგრამ წინამდებარე ანგარიშში ასახული ინფორმაცია მნიშვნელოვანია კრიმინოლოგიური თვალსაზრისით, რადგან კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირის მახასიათებლები კრიმინოლოგიური კვლევების მნიშვნელოვანი ასპექტია და დანაშაულის ერთ-ერთ შესაძლო გამომწვევს გარემოებას წარმოადგენს, განსაკუთრებით ისეთი მახასიათებლები, როგორც არის არასრულწლოვანთა ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობა, ქცევითი თავისებურებები, მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება, მშობლებთან და თანატოლებთან ურთიერთობა, ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობა, განათლება.

⁶ გაეროს სახელმძღვანელო წესები დანაშაულის პრევენციის შესახებ (რიადის სახელმძღვანელო პრინციპები), III თავი.

⁷ გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები არასრულწლოვანთა მიმართ მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ (პეკინური წესები), წესი 64.

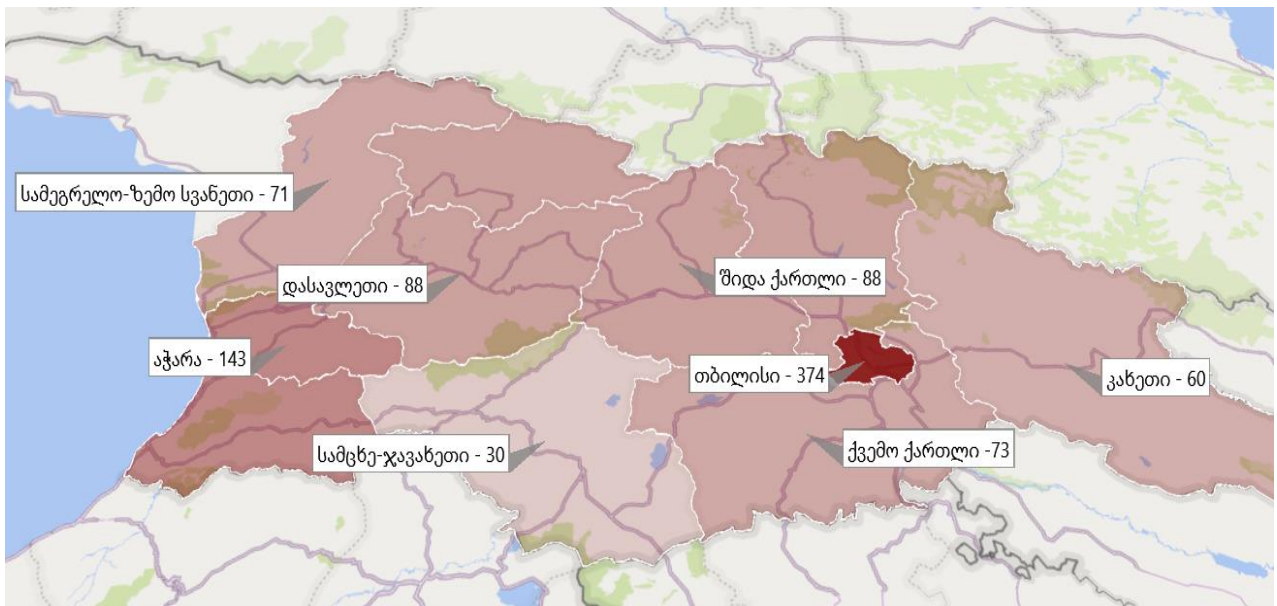
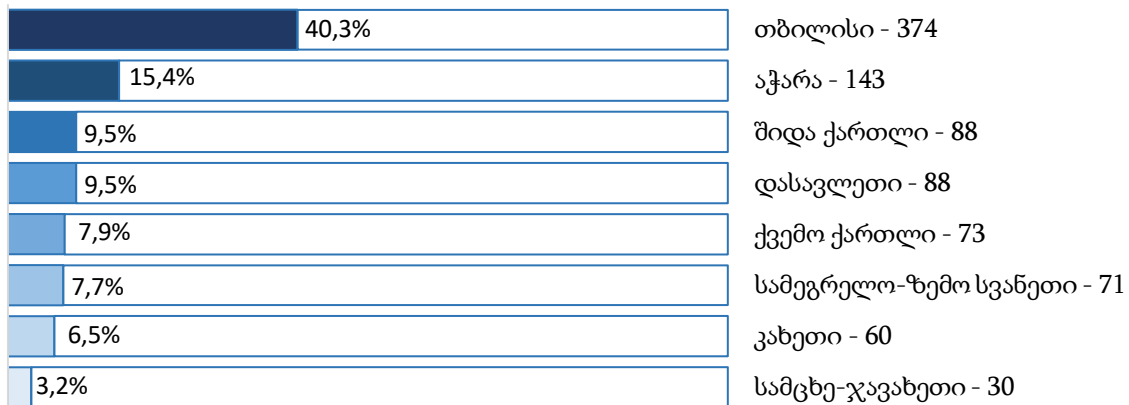
კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა გეოგრაფიული გადანაწილება

კრიმინოლოგიური კვლევის ფარგლებში მნიშვნელოვანია კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობის განსაზღვრა რეგიონულ ჭრილში, ასევე, კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა თანაფარდობა მოსახლეობის რაოდენობასთან, რათა გვეჩვენოს სრულყოფილი წარმოდგენა არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის მასშტაბების შესახებ.

ცალკეულ ტერიტორიულ ერთეულში არასრულწლოვანთა დანაშაულის დონის განსაზღვრა შესაბამის უწყებებს რეგიონულ დონეზე პრიორიტეტების სწორად განსაზღვრის შესაძლებლობას აძლევს.

2022 წლის მონაცემებით, განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა 927-ია. რეგიონულ ჭრილში კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებლები შემდეგნაირად გადანაწილდა:

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი რეგიონულ ჭრილში

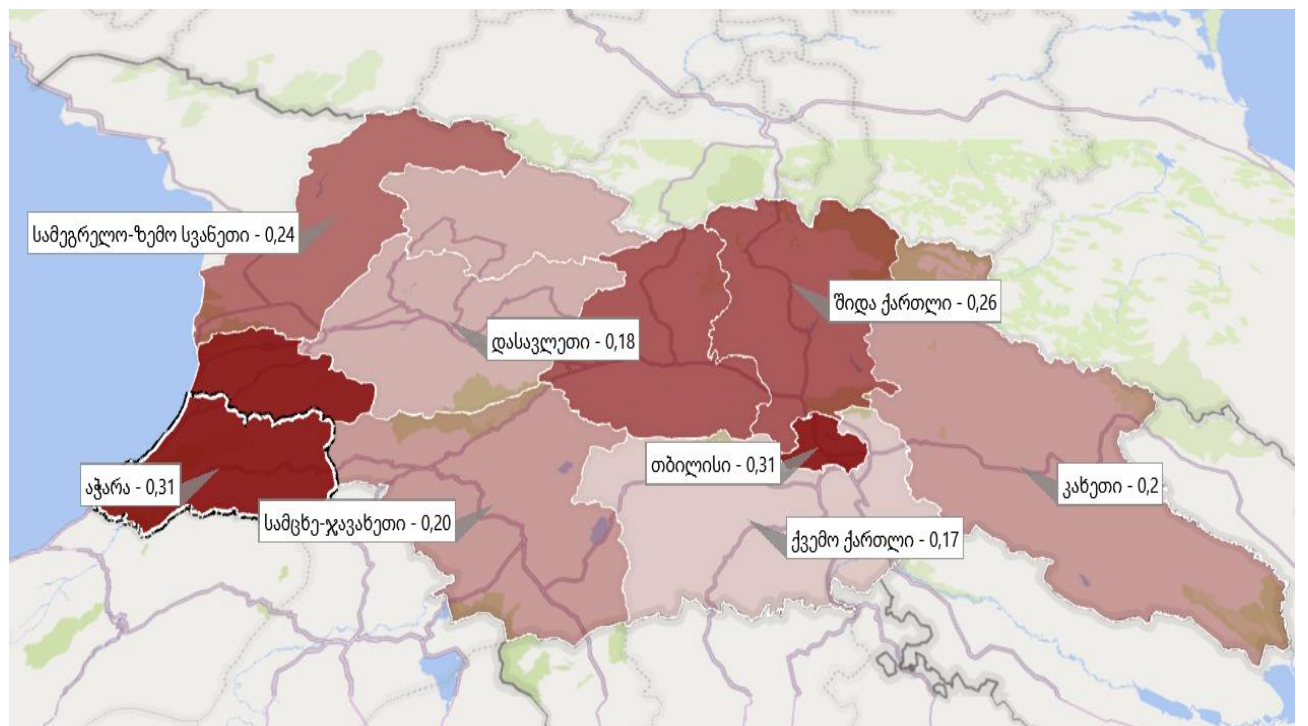

მონაცემების რეგიონულ ჭრილში გაანალიზებისას ირკვევა, რომ არასრულწლოვნის მიერ ყველაზე მეტი დანაშაული ჩადენილი იქნა თბილისში (40,3 %). კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობასთან მიმართებით, რეგიონებში არასრულწლოვანთა მიერ დანაშაულის ჩადენის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აჭარის (15,4 %), ხოლო ყველაზე დაბალი - სამცხე-ჯავახეთის (3,2 %) რეგიონში ფიქსირდება.

კრიმინოგენული სურათის სრულად შესაფასებლად, მნიშვნელოვანია არასრულწლოვანთა დანაშაულის მაჩვენებელი ასევე გაანალიზდეს მოსახლეობის რაოდენობასთან მიმართებით.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული ინფორმაციის თანახმად, საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობა 2022 წლის პირველი იანვრის მდგომარეობით 3 688 6000-ია, შესაბამისად, ქვეყნის მასშტაბით ყოველ 1000 მოსახლეზე კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა კოეფიციენტი არის 0,25.

რეგიონი	კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობა	მოსახლეობა	არასრულწლოვანთა დანაშაულის მაჩვენებელი ყოველ 1000 მოსახლეზე
თბილისი	374	1201769	0.31
აჭარა	143	460800	0.31
შიდა ქართლი	88	342800	0.26
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	71	301200	0.24
სამცხე-ჯავახეთი	30	148336	0.20
კახეთი	60	304919	0.20
დასავლეთი	88	494300	0.18
ქვემო ქართლი	73	434497	0.17
სულ	927	3688647	0.25

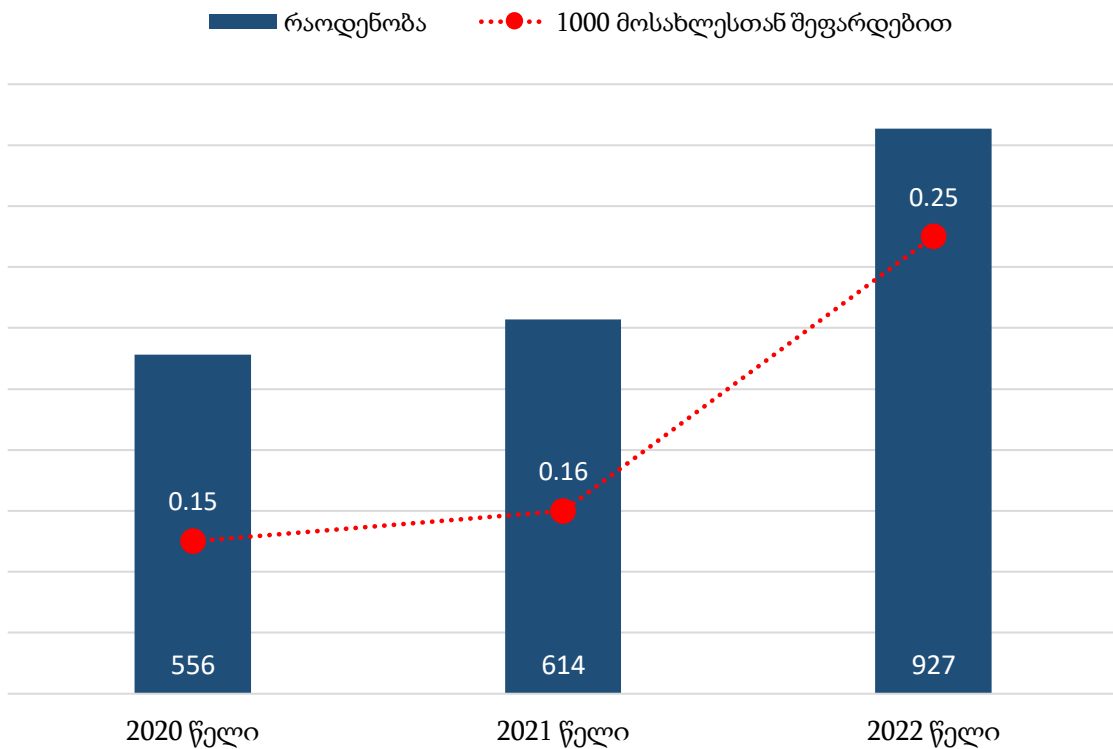

როგორც მონაცემთა ანალიზიდან ირკვევა, ყოველ 1000 მოსახლეზე კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი თბილისსა და აჭარის რეგიონში ფიქსირდება, ხოლო, ყველაზე დაბალი - დასავლეთისა და ქვემო ქართლის რეგიონებში.

საინტერესოა, ქვეყნის მასშტაბით, მოსახლეობის რაოდენობასთან მიმართებით კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებლის დინამიკა წლების მიხედვით. ქვეყნის მასშტაბით, 2020 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი 0,15, ხოლო 2021 წელს - 0,16 იყო. აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს ამ მაჩვენებელმა მოიმატა და გახდა 0,25, რაც ცალსახად მიუთითებს, რომ წინა წლებთან შედარებით გაზრდილია როგორც კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობრივი მაჩვენებელი, ასევე, მომატებულია მოსახლეობასთან თანაფარდობით კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობა.

2020-2022 წლებში ქვეყნის მასშტაბით კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობა და მაჩვენებელი ყოველ 1000 მოსახლეზე შეფარდებით შემდეგია:

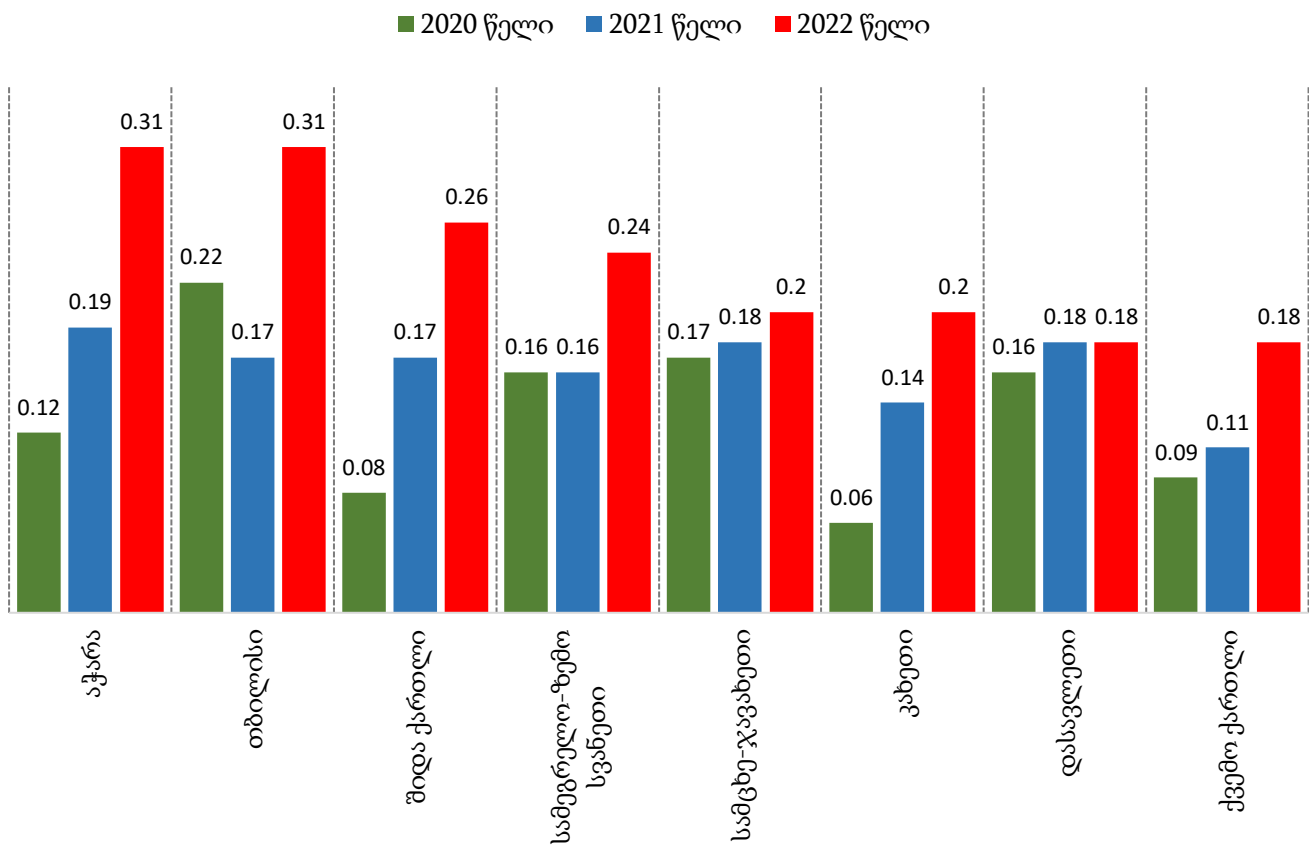
კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა რაოდენობა 2020-2022 წლებში

აღნიშნული მაჩვენებელი გაანალიზდა რეგიონულ ჭრილშიც, რაც ქვეყანაში არსებულ საერთო სურათთან ერთად არასრულწლოვანთა დანაშაულის კრიმინოგენული მდგომარეობის რეგიონულ ჭრილში შეფასების შესაძლებლობასაც გვაძლევს.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი ყოველ 1000 მოსახლეზე 2020-2022 წლებში

როგორც მონაცემების ანალიზი ცხადყოფს, გასულ წლებთან შედარებით ყოველ 1000 მოსახლეზე კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი დასავლეთის გარდა ყველა რეგიონში მომატებულია. არასრულწლოვანთა დანაშაულის მატება დღის წესრიგში აყენებს არასრულწლოვანთა დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანი ღონისძიებების გამოყენების აუცილებლობას.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ასაკი

არასრულწლოვანთა დანაშაულის სპეციფიკა მნიშვნელოვნად არის განპირობებული ბავშვის ასაკობრივი განვითარების თავისებურებებით. კრიმინოლოგები არასრულწლოვანთა დანაშაულების თავისებურებებზე საუბრისას, დანაშაულის გამომწვევ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად ასაკს განიხილავენ. ასაკსა და დანაშაულს შორის ურთიერთობის შესახებ თეორია ერთ-ერთი უძველესია კრიმინოლოგიურ ლიტერატურაში. „ასაკ-დანაშაულის მრუდის“ თეორიის თანახმად, დანაშაული იზრდება ადრეულ მოზარდობაში - დაახლოებით 14 წლის ასაკში, პიკს აღწევს 20 წლის ასაკში და შემდეგ მცირდება,⁸ რაც ფსიქოლოგთა შეფასებით ასაკობრივი განვითარების რთულ პერიოდს უკავშირდება. „ბავშვობიდან მოზარდობაში გადასვლის პროცესი, როგორც წესი, მძაფრად და ზოგჯერ დრამატულადაც მიმდინარეობს. მასში სოციალური განვითარების ურთიერთსაპირისპირო ტენდენციებია გადახლართული. ერთი მხრივ, ამ რთული პერიოდისათვის დამახასიათებელია ნეგატიური გამოვლინებები, – პიროვნების დისჰარმონია, უკვე ჩამოყალიბებული ინტერესების შეცვლა, მოზარდილებთან მიმართებაში პროტესტის გამომხატველი ქცევა და სხვა.“ ფსიქოლოგები მიუთითებენ რა ბავშვის ასაკობრივი განვითარების თავისებურებებზე, აღნიშნავენ, რომ არასრულწლოვნები დევიაციური ქცევისკენ მიდრეკილები უფრო ადრეულ ასაკში არიან და ასაკის მატებასთან ერთად, ასევე, ადრეულ ასაკში დანაშაულის გამოვლენისას სწორი ჩარევის შედეგად ანტი-სოციალური და დანაშაულებრივი ქცევისკენ მიდრეკილება ქრება.⁹

კვლევის ფარგლებში არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის გაანალიზება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკის ფარგლებში - 14-დან 18 წლამდე ასაკობრივ შუალედში ხდება. ეს სწორედ ის პერიოდია, როდესაც არასრულწლოვანი ე.წ. გარდატეხის პერიოდშია. განვითარების ამ პერიოდს ფსიქოლოგები კრიზისულ პერიოდს უწოდებენ. სწორედ ამიტომ არის ამ ასაკობრივი კატეგორიისთვის დამახასიათებელი დევიაციური ქცევისკენ მიდრეკილება. ამასთან, მეცნიერები აღნიშნავენ, რომ არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაული ეპიზოდური ხასიათისაა, რადგან გარდატეხის პერიოდთან ერთად არსებობს მოზარდის სოციალიზაციის პროცესთან დაკავშირებული პრობლემები, როცა მან შეიძლება დანაშაული ჩაიდინოს გარდატეხის ასაკში, ხოლო სოციალიზაციის დასრულების შემდეგ აღარ ჩაიდენს დანაშაულს.¹⁰

2022 წელს ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობიდან 130 პირს (14%) დანაშაული 14 წლის ასაკში, 221 პირს (24%) – 15 წლის ასაკში, 261 პირს (28%) - 16 წლის ასაკში, ხოლო 315 პირს (34%) – 17 წლის ასაკში ჰქონდა ჩადენილი.

2022 წლის ტენდენცია შეესაბამება 2019-2021 წლების მონაცემებს. კერძოდ, ყოველწლიურად კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიერ დანაშაულის ჩადენის მონაცემები ადასტურებს, რომ 14-დან მზარდია დანაშაულებრივი ქცევისადმი მიდრეკილება.

⁸ M. Rocque, Ch. Posick, J. Hoyle. Age and Crime-Rocque-Major Reference Works-Wiley Online Library. 2015. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781118519639.wbecpx275>

⁹ <https://www.nij.gov/topics/crime/Pages/delinquency-to-adult-offending.aspx>

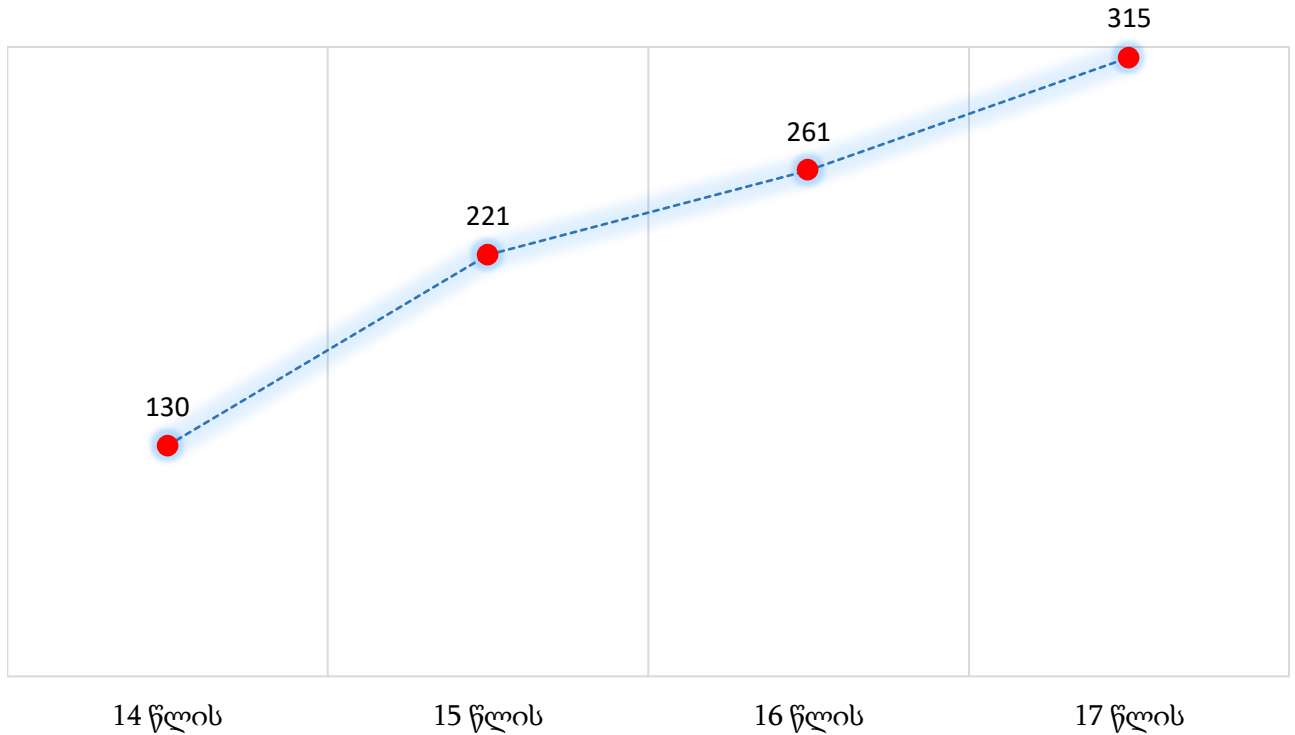
¹⁰ F. Schaffstein, W. Beulke, S. Swoboda. Jugendstrafrecht, Eine systematische Darstellung. 2014. S. 7.

2022 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობის 62%-ს დანაშაული 16-17 წლის ასაკში ჰქონდა ჩადენილი.

ამასთან, 17 წლის ასაკში დანაშაულის ჩადენის რაოდენობრივი მაჩვენებელი დაახლოებით 2,5-ჯერ აღემატება 14 წლის ასაკში დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელს.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი ასაკის მიხედვით

არასრულწლოვნებში გავრცელებული დანაშაულები

ყოველწლიური მაჩვენებელი მიუთითებს, რომ არასრულწლოვნებში ყველაზე მეტად გავრცელებულ დანაშაულს საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები წარმოადგენს. 2022 წლის სტატისტიკური მონაცემები ადასტურებს, რომ ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა 75,4%-ს სწორედ საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული არაძალადობრივი დანაშაული ჰქონდათ ჩადენილი. დანაშაულის ობიექტის შესახებ ინფორმაციის დამუშავების შედეგად გამოიკვეთა, რომ საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები ხშირად სავაჭრო ობიექტებშია ჩადენილი და ყველაზე მეტად გავრცელებულია არასრულწლოვანთა მიერ ტანსაცმლის და ტკბილეულის ქურდობის შემთხვევები, თუმცა, გვხვდება ალკოჰოლური სასმელისა და სიგარეტის ფარულად დაუფლების შემთხვევებიც.

დანაშაულის სახე	რაოდენობა	%
დანაშაული საკუთრების წინააღმდეგ	678	73.0%
დანაშაული ჯანმრთელობის წინააღმდეგ	140	15.0%
დანაშაული ჯანმრთელობისა და საკუთრების წინააღმდეგ	14	1.5%
სატრანსპორტო დანაშაული	14	1.5%
კიბერდანაშაული	11	1.0%
დანაშაული ჯანმრთელობის, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	9	1.0%
დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	9	1.0%
დანაშაული მმართველობის წესის წინააღმდეგ	8	1.0%
ნარკოტიკული დანაშაული	6	0.6%
დანაშაული საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	5	0.5%
დანაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ	5	0.5%
დანაშაული სქესობრივი თავისუფლებისა და ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ	4	0.5%
დანაშაული საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	3	0.3%
დანაშაულის დროულად აღკვეთისა და გახსნის წინააღმდეგ	3	0.3%
დანაშაული სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ	3	0.3%
დანაშაული სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ	2	0.3%
დანაშაული საკუთრების და მმართველობის წესის წინააღმდეგ	2	0.2%
დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ და ნარკოტიკული დანაშაული	1	0.2%
დანაშაული საკუთრების, საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	1	0.1%

დანაშაული მტკიცებულების მოპოვების საპროცესო წესის წინააღმდეგ	1	0.1%
დანაშაული მმართველობის წესის წინააღმდეგ	1	0.1%
დანაშაული საკუთრების წინააღმდეგ, ნარკოტიკული დანაშაული	1	0.1%
დანაშაული საკუთრების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	1	0.1%
დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ და ნარკოტიკული დანაშაული	1	0.1%
დანაშაული საზოგადოებრივი ზნეობის წინააღმდეგ	1	0.1%
დანაშაული ჯანმრთელობისა და საკუთრების წინააღმდეგ ნარკოტიკული დანაშაული	1	0.1%
დანაშაული მტკიცებულების მოპოვების საპროცესო წესის წინააღმდეგ	1	0.1%
დანაშაული ჯანმრთელობის, საკუთრების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	1	0.1%

როგორც ვხედავთ, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის შემდეგ, ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული მეორე ადგილზეა.

საინტერესოა, დანაშაულის სახეების ანალიზი კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ასაკის მიხედვითაც.

დანაშაული	ასაკი	რაოდენობა
დანაშაული საკუთრების წინააღმდეგ	14 წლის	90
	15 წლის	169
	16 წლის	202
	17 წლის	217
დანაშაული ჯანმრთელობის წინააღმდეგ	14 წლის	30
	15 წლის	30
	16 წლის	37
	17 წლის	43
დანაშაული ჯანმრთელობისა და საკუთრების წინააღმდეგ	15 წლის	4
	16 წლის	5
	17 წლის	5
სატრანსპორტო დანაშაული	14 წლის	1
	15 წლის	1
	16 წლის	1
	17 წლის	11
კიბერდანაშაული	14 წლის	3
	15 წლის	2
	16 წლის	2
	17 წლის	4
	14 წლის	3

დანაშაული ჯანმრთელობის, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	15 წლის	1
	16 წლის	1
	17 წლის	4
დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	14 წლის	1
	15 წლის	3
	16 წლის	2
	17 წლის	3
დანაშაული მმართველობის წესის წინააღმდეგ	15 წლის	3
	16 წლის	3
	17 წლის	2
ნარკოტიკული დანაშაული	14 წლის	2
	17 წლის	4
დანაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ	16 წლის	1
	17 წლის	4
დანაშაული საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	15 წლის	3
	16 წლის	1
	17 წლის	1
დანაშაული სქესობრივი თავისუფლებისა და ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ	15 წლის	2
	16 წლის	1
	17 წლის	1
დანაშაულის დროულად აღკვეთისა და გახსნის წინააღმდეგ	16 წლის	2
	17 წლის	1
დანაშაული საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	16 წლის	1
	17 წლის	2
დანაშაული სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ	16 წლის	1
	17 წლის	2
დანაშაული საკუთრების და მმართველობის წესის წინააღმდეგ	17 წლის	2
დანაშაული სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ	17 წლის	2
დანაშაული მმართველობის წესის წინააღმდეგ	17 წლის	1
დანაშაული საკუთრების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	16 წლის	1
დანაშაული მტკიცებულების მოპოვების საპროცესო წესის წინააღმდეგ	17 წლის	1
დანაშაული ჯანმრთელობის, საკუთრების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ	17 წლის	1
დანაშაული საზოგადოებრივი ზნეობის წინააღმდეგ	15 წლის	1
დანაშაული საკუთრების, საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ	17 წლის	1

დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ და ნარკოტიკული დანაშაული	15 წლის	1
დანაშაული ჯანმრთელობისა და საკუთრების წინააღმდეგ, ნარკოტიკული დანაშაული	15 წლის	1
დანაშაული ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ და ნარკოტიკული დანაშაული	17 წლის	1
დანაშაული მტკიცებულების მოპოვების საპროცესო წესის წინააღმდეგ	17 წლის	1
დანაშაული საკუთრების წინააღმდეგ, ნარკოტიკული დანაშაული	17 წლის	1

როგორც ცხრილიდანაც ირკვევა, ყველაზე მეტად გავრცელებულ დანაშაულებთან მიმართებაშიც, 14-15 წლის არასრულწლოვნებთან შედარებით, 16-17 წლის მოზარდებში შეინიშნება დანაშაულის ჩადენის მატების ტენდენცია.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახური მდგომარეობა, არასრულწლოვნის ქცევისადმი ოჯახის წევრების დამოკიდებულება

არასრულწლოვნის ქცევის ფორმირების პროცესში ოჯახის განსაკუთრებულ როლზე ცალსახად და მკაფიოდ მიუთითებს არაერთი მეცნიერი. ოჯახურ გარემოს დიდი მნიშვნელობა აქვს არასრულწლოვნის სწორად სოციალიზაციის, პიროვნული ღირებულებებისა და სამომავლო მისწრაფებების ჩამოყალიბების პროცესში. ოჯახური ურთიერთობის დროს ადამიანები სოციალურ, ემოციურ და საკომუნიკაციო კომპონენტებს სწავლობენ, რომლებიც მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ მათ შემდგომ განვითარებაში. ბავშვსა და ოჯახის წევრებს შორის არსებული ფსიქოლოგიური და ბიოლოგიური კავშირები ცხადია გადამწყვეტია არასრულწლოვნის განვითარებისთვის. სწორედ ამიტომ, ბავშვებისა და მოზარდების ურთიერთობა ოჯახთან მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ანტისოციალური ქცევის განვითარებასა და დანაშაულის ჩადენაზე.¹¹ ზემოაღნიშნული გარემოებების გამო სპეციალისტები ოჯახს ბავშვის განვითარებისთვის „კრიტიკულ“ ელემენტად და მისი შემდგომი დანაშაულებრივი ქცევისადმი მიდრეკილების განმსაზღვრელ ფაქტორად განიხილავენ.¹²

კრიმინოლოგთა აზრით, „ადამიანი პიროვნული განვითარების პროცესში ოჯახიდან იღებს მნიშვნელოვან იმპულსებს. ბავშვზე გავლენას ახდენს ოჯახური ატმოსფერო, მშობლებსა და შვილებს შორის ურთიერთობები. ოჯახს მრავალი ფუნქცია და მოვალეობა აკისრია ბავშვის აღზრდასთან დაკავშირებით. ხშირად ოჯახს უჭირს ყველა ამ ვალდებულების შესრულება, შედეგად კი ვიღებთ კანონთან კონფლიქტში მყოფ ახალგაზრდებს. ოჯახის სტრუქტურა და ფუნქციონირება, რაც გულისხმობს დამოკიდებულებას ოჯახის წევრებს შორის, არის ოჯახთან დაკავშირებული ის ორი ძირითადი კატეგორია, რაც გავლენას ახდენს მოზარდის დანაშაულებრივ ქცევაზე. მიუთითებენ იმასაც, რომ მნიშვნელოვანია არა მარტო მშობლებთან ურთიერთობა, არამედ ოჯახის შემადგენლობაც, არასრული ოჯახის ფენომენი და ა.შ.“¹³ არასრულწლოვანთა დანაშაულის მიზეზების ანალიზისას ფსიქოლოგები ხშირად აღნიშნავენ, რომ მოზარდთა დანაშაულის ზრდას შესაძლებელია ხელს უწყობდეს ოჯახის არასტაბილურობა, ბავშვების უმეტესადაც დატოვება. აგრესიით ხშირად გამოირჩევიან ბავშვები ასოციალური ოჯახებიდან. ზოგიერთი კვლევა ხედავს კავშირს მოზარდის დანაშაულებრივ ქცევასა და განქორწინებულ ოჯახს შორის. არსებობს კვლევები, რომელთა მიხედვითაც დანაშაულებრივი ქცევა ხშირია ისეთ მოზარდებში, რომელთაც ახალგაზრდა მშობლები ჰყავთ.¹⁴ ამასთან, გარემო ხშირად ეხმარება არასრულწლოვანს ასაკობრივი თავისებურებებით გამოწვეული სირთულეების დაძლევაში. მშობლებისა და ზრდასრულების გავლენა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც ხელს უშლის დანაშაულს. როდესაც მშობელი ან სხვა ზრდასრული ურთიერთობს ბავშვთან და აჩვენებს, რა არის მისაღები და რა ითვლება არასწორად, ბავშვი უფრო მეტად იქცევა ისე, რომ მისი ქცევა არ იყოს ანტისოციალური. ბავშვის განვითარებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია სწორი ღირებულებების მქონე ზრდასრულთან ურთიერთობა, რომელიც გავლენას მოახდენს მის ქმედებებზე და აჩვენებს განსხვავებას რა არის სწორი და რა არის

¹¹ Institute of Medicine and National Research Council. 2001. Juvenile Crime, Juvenile Justice. Washington, DC: The National Academies Press. doi: <https://doi.org/10.17226/9747>

¹² Rosemary Kakonzi Mwangangi. The Role of Family in Dealing with Juvenile Delinquency. Juvenile Justice, University of Geneva, Geneva, Switzerland. 2019// <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=90991>

¹³ მორის შალიკაშვილი, ვივი მიქანაძე. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება (სახელმძღვანელო). თბილისი, ფრაიბურგი, სტრასბურგი. 2016 წ. 22-24 გვ.

¹⁴ <http://phf.org.ge/ka/resources/mozardta-agresiuli-qceva/>

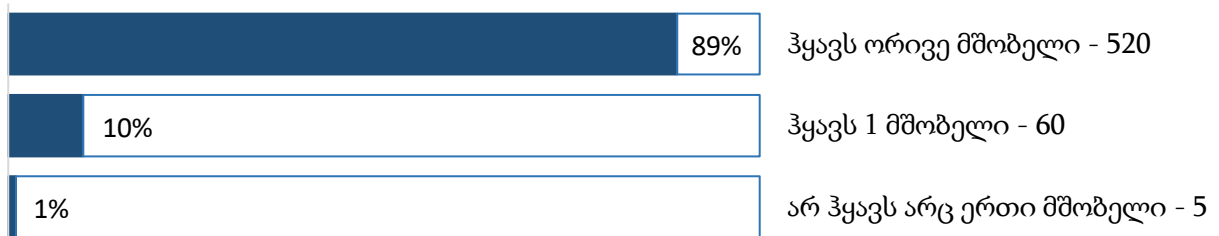
არასწორი.¹⁵ ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კრიმინოლოგიური კვლევების დროს მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა არასრულწლოვანთა ოჯახურ მდგომარეობას, აღზრდის წესებს, მშობლებს შორის ურთიერთობას. კრიმინოლოგიური კვლევები ადასტურებენ, რომ ოჯახურ მდგომარეობასა და მოგვიანებით პირის მიერ დანაშაულის ჩადენას ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირი აქვს.

ბავშვის ფორმირებაზე ოჯახის გავლენების დამადასტურებლად კვლევის ფარგლებში გაანალიზდა განრიდებულ არასრულწლოვანთა ინდივიდუალურ შეფასებებში ასახული შემდეგი ინფორმაცია:

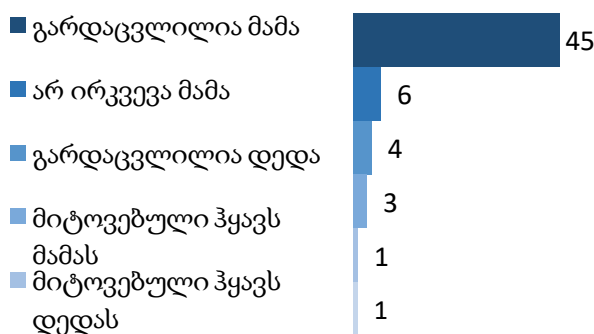
- არასრულწლოვანს ჰყავს თუ არა მშობლები;
- ცხოვრობს თუ არა არასრულწლოვანი მშობლებთან;
- რა არის მშობელთა არყოლის მიზეზი;
- ვისთან ერთად უწევს ბავშვს ცხოვრება;
- როგორია განქორწინების მაჩვენებელი კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ოჯახებში;
- ხომ არ დგინდება ოჯახის წევრთა დანაშაულებრივი ქცევა;
- როგორია ოჯახის წევრების დამოკიდებულება არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილ დანაშაულზე.

მონაცემთა ანალიზის შედეგებმა აჩვენა, რომ 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 89%-ს ორივე მშობელი ჰყავდა, 10%-ს მხოლოდ 1, ხოლო 1%-ს არც ერთი მშობელი არ ჰყავდა. ზემოაღნიშნული მონაცემების ამსახველი დეტალური ინფორმაცია მოცემულია დიაგრამებზე.

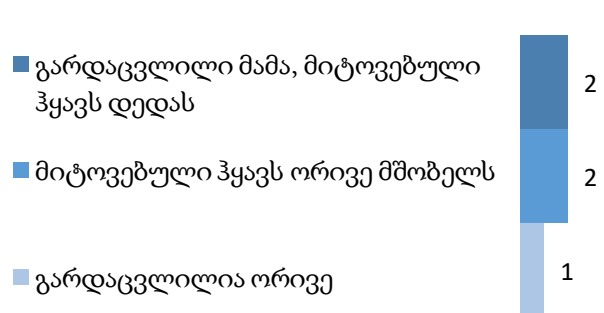
მშობელთა ყოლის ფაქტი

ჰყავს 1 მშობელი - 60

არ ჰყავს არც ერთი მშობელი - 5

¹⁵ <https://baysingerlaw.com/2018/03/factors-contributing-juvenile-delinquency/>

მიუხედავად იმისა, რომ არასრულწლოვანთა 89%-ს ჰყავს ორივე მშობელი, ორივე მშობელთან ერთად არასრულწლოვანთა მხოლოდ 49,4% ცხოვრობს.

არასრულწლოვანთა თანაცხოვრება მშობლებთან

მშობლებთან - 289	49.4%
დედასთან - 114	19.5%
მამასთან - 46	7.7%
ბებია-ბაბუასთან - 35	6.0%
ნათესაებთან - 29	4.9%
დედმამიშვილებთან - 5	0.9%
მეუღლესთან - 2	0.3%
მამასთან და დედინაცვალთან - 2	0.3%
მამიდასთან - 1	0.2%

არასრულწლოვანთა დიდ ნაწილს მშობლების განქორწინების ან მშობელთა ემიგრაციის გამო ცხოვრება მხოლოდ ერთ მშობელთან, ბებია-ბაბუასთან ან სხვა ნათესაებთან უწევს.

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან 117 მოზარდის მშობლები განქორწინებულები იყვნენ, ანუ მშობელთა განქორწინების მაჩვენებელმა 20% შეადგინა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ძალადობრივი დანაშაულის ჩადენის საერთო მაჩვენებელთან მიმართებით, იმ არასრულწლოვნებში, რომელთა მშობლები განქორწინებულები არიან, ან რომლებიც ერთი ან ორივე მშობლის მიერ არიან მიტოვებულები, ძალადობრივი დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელი 3%-ით მაღალია და 18%-ს წარმოადგენს.

საყურადღებოა არასრულწლოვანთა მშობლების ემიგრაციის მაჩვენებელიც. 2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან 124 არასრულწლოვნის (21%) ორივე ან ერთ-ერთი მშობელი საზღვარგარეთ იმყოფება, საიდანაც 18 არასრულწლოვნის ორივე მშობელი, 65 არასრულწლოვნის დედა, ხოლო 41 არასრულწლოვნის - მამა იმყოფება საზღვარგარეთ.

აღსანიშნავია, რომ 17% შემთხვევაში დაფიქსირდა არასრულწლოვნის ოჯახის წევრის წარსულში დანაშაულებრივი გამოცდილების ფაქტი. კერძოდ, 585 არასრულწლოვანიდან 101 არასრულწლოვნის ოჯახის ერთი ან რამდენიმე წევრი წარსულში ნასამართლევა, მათ შორის, ნასამართლევა 65 არასრულწლოვნის მამა, 4 არასრულწლოვნის დედა, 8 არასრულწლოვნის ოჯახის რამდენიმე წევრი, ხოლო 24 არასრულწლოვნის ოჯახი სხვა წევრი.

არასრულწლოვანთა 91% (534) შემთხვევაში მათი ოჯახის წევრები არასრულწლოვნის ქცევას უარყოფითად აფასებდნენ, არასრულწლოვანთა 8%-ში (45) არასრულწლოვნის ქცევისადმი ოჯახის წევრების დამოკიდებულება ნეიტრალური იყო, არასრულწლოვნის ქცევის მიმართ დადებითი დამოკიდებულება დააფიქსირეს მხოლოდ 1 არასრულწლოვნის ოჯახის წევრებმა, 3 არასრულწლოვნის ოჯახის წევრები არ ფლობდნენ ინფორმაციას არასრულწლოვნის ქცევაზე, ხოლო 2 არასრულწლოვნის ოჯახის წევრთა პოზიცია გაურკვეველია.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა საცხოვრებელი და ეკონომიკური პირობები

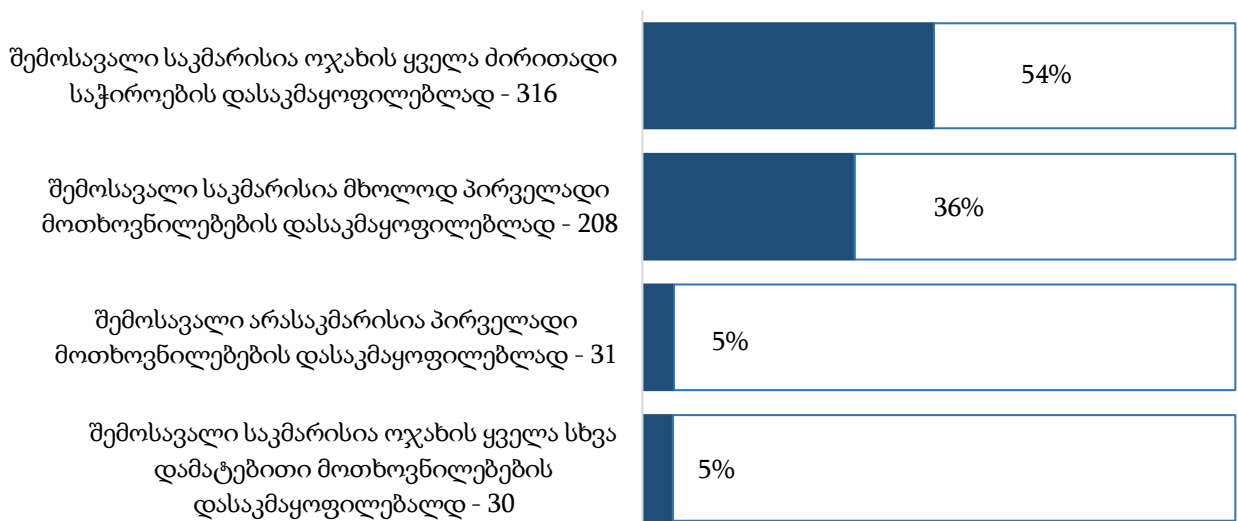
არასრულწლოვანთა დანაშაულებრივი ქცევის შესწავლა არასრულწლოვნის და მისი ოჯახის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის ჭრილში კრიმინოლოგიური კვლევის კიდეც ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. სწორედ ამიტომ, კვლევის ფარგლებში დამუშავდა ის ინფორმაცია, რომელიც გარკვეულწილად კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა და მათი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური ფონის შესწავლის შესაძლებლობას იძლევა.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახის წევრების ეკონომიკური მდგომარეობის შესაფასებლად, პირველ რიგში მოხდა არასრულწლოვანთა მშობლების დასაქმების მდგომარეობის შესწავლა. მონაცემების თანახმად:

- დასაქმებულია 237 (41%) განრიდებული არასრულწლოვნის ორივე მშობელი, საიდანაც 65 (27%) არასრულწლოვნის ორივე ან ერთი მშობელი ემიგრაციაშია;
- 35 (6%) არასრულწლოვნის მხოლოდ დედაა დასაქმებული, საიდანაც 27 (77%) არასრულწლოვნის დედა იმყოფება ემიგრაციაში;
- 143 (24%) არასრულწლოვნის მხოლოდ მამაა დასაქმებული, საიდანაც 18 (13%) არასრულწლოვნის მამა იმყოფება ემიგრაციაში.

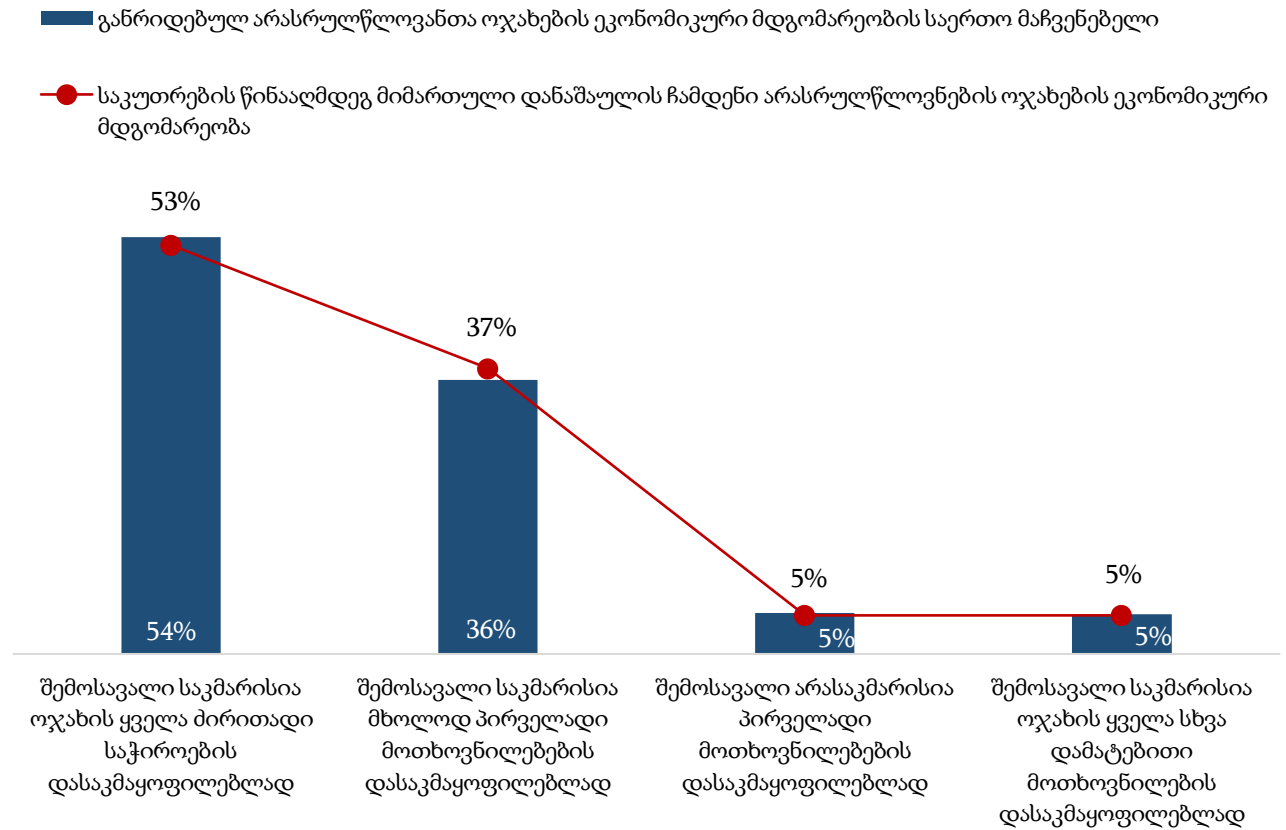
განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობის შესწავლის შედეგად გაირკვა, რომ ძალიან დაბალია იმ ოჯახთა მაჩვენებელი, რომელთაც დამატებითი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება შეუძლიათ, ეს მაჩვენებელი 5%-ს შეადგენს. ოჯახის ძირითადი საჭიროების დასაკმაყოფილებლად შემოსავალი საკმარისი იყო 54% შემთხვევაში, 36% შემთხვევაში განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების შემოსავალი მხოლოდ პირველადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების საშუალებას იძლეოდა, ხოლო 5% შემთხვევაში პირველადი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად არ იყო საკმარისი.

არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობა

საინტერესოა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების ჩამდენ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობის გაანალიზებაც. უნდა აღინიშნოს, რომ მდგომარეობა ფაქტობრივად ზოგადი მაჩვენებლის იდენტურია. ოჯახის შემოსავლის ოდენობის მიხედვით, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა ჩამდენი არასრულწლოვნების ოჯახური მდგომარეობის პროცენტული გადანაწილება მცირედით განსხვავდება სულ განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობისგან.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობის საერთო მაჩვენებლის შეფარდება საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის ჩამდენ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკურ მდგომარეობასთან

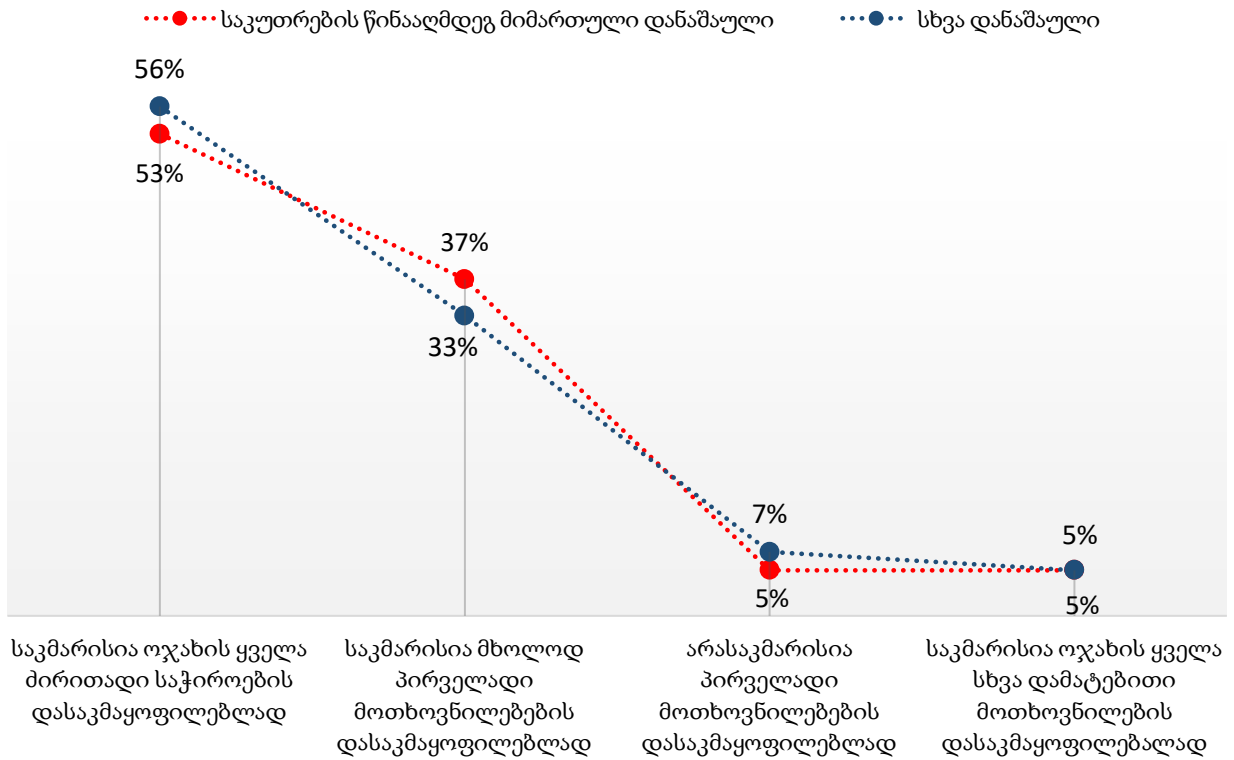

იმ არასრულწლოვანთა მიერ, რომელთა ოჯახების შემოსავალი მხოლოდ პირველადი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად არის საკმარისი ან საერთოდ არ არის საკმარისი პირველადი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლადაც კი, 76% შემთხვევაში ჩადენილი იქნა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები. აღნიშნულ შემთხვევაშიც საერთო მონაცემთან მიმართებით მკვეთრი მატების ტენდენცია არ ფიქსირდება.

არასრულწლოვანთა დანაშაულზე ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობის გავლენის გარკვევის მიზნით, ასევე გაანალიზდა, როგორი იყო იმ არასრულწლოვანთა ოჯახების შემოსავალი, რომელთაც საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული არ ჩაუდენიათ. აღნიშნული მაჩვენებლის თანაფარდობა იმ არასრულწლოვანთა ოჯახების შემოსავალთან, რომლებსაც საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები ჰქონდათ ჩადენილი შემდეგია:

საკუთრების წინააღმდეგ და სხვა დანაშაულთა ჩამდენ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობა

ზემოაღნიშნული მონაცემების თანახმად, ოჯახის შემოსავალი არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სახესთან კავშირში, როგორც ეკონომიკური დანაშაულის გამომწვევი ძირითადი გარემოება, ნაკლებად შეიძლება იქნეს განხილული.

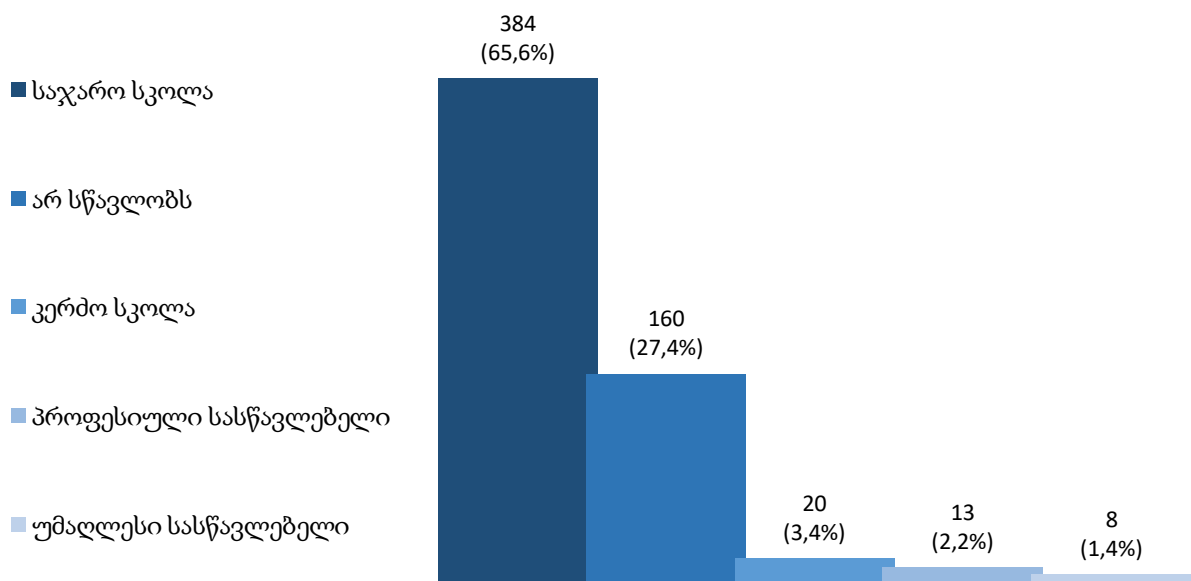
განრიდებულ არასრულწლოვანთა განათლება და სამუშაო გამოცდილება

ოჯახთან ერთად არასრულწლოვანთა დანაშაულის კრიმინოლოგიური კვლევისას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეკისრება სოციალიზაციის ისეთ ინსტიტუციას, როგორც არის საგანმანათლებლო დაწესებულება, ვინაიდან საგანმანათლებლო დაწესებულებაში ბავშვი თავისი დროის 20-30%-ს ატარებს. შესაბამისად, სკოლა თუ სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულება ცოდნის მიცემასთან ერთად ბავშვის აღზრდა-განვითარებასაც უზრუნველყოფს.¹⁶

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, კვლევის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება მიექცა კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა განათლებისა და სხვა აქტივობების შესახებ ინფორმაციის გაანალიზებას. ასევე, დამუშავდა ინფორმაცია, თუ რამდენად დაკავებულები არიან არასრულწლოვნები ფორმალური განათლების მიღების მიღმა და როგორ მართავენ თავისუფალ დროს; აქვთ თუ არა სამუშაო გამოცდილება და მომავალში განათლების მიღების მზაობა.

2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 27% განრიდების პროცედურების განხორციელების დაწყების ეტაპზე განათლებას არ იღებდა. განათლების შესახებ დეტალური ინფორმაცია შემდეგია:

არასრულწლოვანთა განათლება

როგორც ვხედავთ, 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 66% საჯარო სკოლაში იღებს საშუალო განათლებას, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია რელევანტური უწყებ(ებ)ის მიერ საჯარო სკოლებში პრევენციული ღონისძიებების გააქტიურება.

¹⁶ Aaron Chalfin, Monica Deza. The Intergenerational Effects of Education on Delinquency// http://econ.hunter.cuny.edu/wp-content/uploads/2017/01/Chalfin_Deza_compulsory2016.pdf;
The Impact of Education on Juvenile Delinquency and its Global Economic Implications. Challenges and Problems//Conference: 11-th International Conference on Engineering Education (EDUCATION '15), ISI - Thomson Reuters proceedings, Salerno, Italy, June 27-29, 2015// https://www.researchgate.net/publication/280088014_The_Impact_of_Education_on_Juvenile_Delinquency_and_its_Global_Economic_Implications_Challenges_and_Problems

საყურადღებოა ინფორმაცია იმ არასრულწლოვანთა შესახებ, რომლებიც განრიდების ეტაპისთვის ფორმალურ განათლებას არ იღებდნენ. როგორც ვნახეთ, ასეთი 160 ბავშვია, საიდანაც **სრული საშუალო განათლება მხოლოდ 45 (28%) არასრულწლოვანს აქვს მიღებული**, დანარჩენი 115 ბავშვიდან 2-ს (1%) საერთოდ არ ჰქონდა ფორმალურ განათლებასთან შეხება და არასდროს უვლია სკოლაში, 2 (1%) არასრულწლოვანს მხოლოდ დაწყებითი საფეხურის განათლება ჰქონდა მიღებული, 14-მა (9%) არასრულწლოვანმა საშუალო განათლება საბაზისო განათლების საფეხურზე, საბაზისო განათლების დასრულების გარეშე შეწყვიტა. 90 (56%) არასრულწლოვანს კი საბაზისო განათლების საფეხურის დასრულების შემდეგ განათლების მიღება აღარ გაუგრძელებია, ხოლო 9 (6%) არასრულწლოვანმა განათლების მიღება შეწყვიტა მე-10-11 კლასის დასრულების შემდეგ.

არასრულწლოვანთა განათლება

სრული საშუალო განათლება	45 (28%)
11 კლასის განათლება	1 (1%)
10 კლასის განათლება	8 (5%)
9 კლასის განათლება	90 (56%)
8 კლასის განათლება	5 (3%)
7 კლასის განათლება	5 (3%)
5 კლასის განათლება	2 (1%)
4 კლასის განათლება	1 (1%)
3 კლასის განათლება	1 (1%)
არასდროს უვლია სკოლაში	2 (1%)

კვლევის განხორციელების პროცესში, არასრულწლოვანთა განათლებასა და დამატებით აქტივობებთან მიმართებით შემდეგი მნიშვნელოვანი გარემოებები გამოიკვეთა:

- ინდივიდუალურ შეფასებებში აღნიშნული მონაცემების თანახმად, 425 არასრულწლოვანიდან, რომლებიც საჯარო/კერძო სკოლაში, პროფესიულ ან უმაღლეს სასწავლებელში სწავლობდნენ, 132 არასრულწლოვანს კარგი, 227-ს დამაკმაყოფილებელი, ხოლო 66 არასრულწლოვანს არადამაკმაყოფილებელი აკადემიური მოსწრება ჰქონდა. აღნიშნული არასრულწლოვანებიდან 193-ის ყოფაქცევა შეფასებულია როგორც კარგი, 228-ის - როგორც დამაკმაყოფილებელი, ხოლო 14 არასრულწლოვანის - როგორც არადამაკმაყოფილებელი.
- კვლევის განხორციელების დროს ინდივიდუალური შეფასებების შესწავლის საფუძველზე წერა-კითხვასთან დაკავშირებული პრობლემები 20 (3%) არასრულწლოვანთან გამოიკვეთა.
- მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ განრიდებულ არასრულწლოვანთა 71% (585-დან 413 არასრულწლოვანი) არ არის დაკავებული დამატებითი აქტივობით.

- კვლევის ფარგლებში არასრულწლოვანთა მნიშვნელოვან დამცავ ფაქტორად უნდა შეფასდეს ის გარემოება, რომ განრიდებულ არასრულწლოვანთა **78% გამოთქვამს მზაობას სწავლის გაგრძელებასთან დაკავშირებით**. კერძოდ, ინდივიდუალური შეფასების განხორციელებისას სოციალური მუშაკის შეკითხვას, სურს თუ არა გააგრძელოს სწავლა მომავალში, 585 არასრულწლოვანიდან დადებითად უპასუხა 458-მა არასრულწლოვანმა.
- 585 არასრულწლოვანიდან 209 (36%) არასრულწლოვანს ჰქონდა სამუშაო გამოცდილება, საიდანაც 90 არასრულწლოვანი სწავლობს. ამდენად, **დასაქმებულ არასრულწლოვანთა 43%-ს სწავლისა და სამუშაოს შეთავსება უწევს**.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ქცევითი თავისებურებები და მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება

კვლევის მიზნებისთვის მნიშვნელოვან ინფორმაციას წარმოადგენდა კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ქცევითი თავისებურებებისა და მავნე ნივთიერებებზე დამოკიდებულების შესახებ მონაცემები.

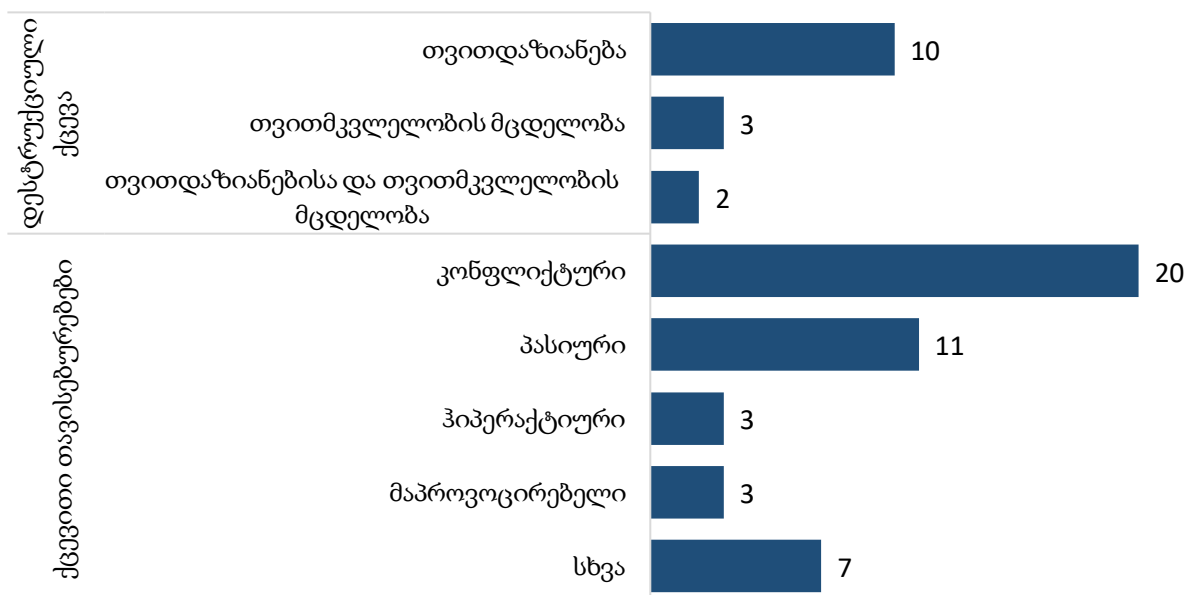
აღნიშნული მონაცემების გაანალიზებისას იშვიათ შემთხვევებში გამოვლინდა ისეთი პრობლემები, როგორცაა დადებითი კომუნიკაციის უნარების არქონა, აზროვნების, ყურადღებისა და მეხსიერების სირთულები. კერძოდ, 2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან:

- დადებითი კომუნიკაციის უნარების არქონა დაფიქსირდა 27 (5%) არასრულწლოვანთან;
- ყურადღების პრობლემები ინდივიდუალური შეფასების განხორციელებისას დაფიქსირდა 18 (3%) არასრულწლოვანთან;
- მეხსიერების პრობლემებთან დაკავშირებით შეფასების განმახორციელებელმა პირმა 17 (3%) არასრულწლოვანთან მიმართებით მიუთითა;
- აზროვნების (გაანალიზება, ფაქტების დაკავშირება) სირთულები 9 (2%) არასრულწლოვანთან მიმართებით გამოვლინდა.

ზემოაღნიშნულ სირთულებთან შედარებით, უფრო პრობლემურ მახასიათებლად განრიდებულ არასრულწლოვანთა თვითკონტროლის უნარის არქონა გამოიკვეთა. 2022 წელს, ინდივიდუალური შეფასების განმახორციელებელმა პირმა განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან თვითკონტროლის უნარის არქონაზე 46 (8%) არასრულწლოვანის მიმართ მიუთითა, ხოლო 199 (34%) არასრულწლოვანის შეფასებისას სოციალურმა მუშაკმა მიუთითა, რომ მას უჭირს პასუხის გაცემა კითხვაზე: აქვს თუ არა თვითკონტროლის უნარი.

აღსანიშნავია, რომ ინდივიდუალური ანგარიშების შესწავლისას 44 (8%) არასრულწლოვანს სხვადასხვა სახის ქცევითი თავისებურებები, ხოლო 15 (3%) არასრულწლოვანს დესტრუქციული ქცევები გამოუვლინდა.

არასრულწლოვანთა დესტრუქციული ქცევა და ქცევითი თავისებურებები

საკმაოდ მაღალია სხვადასხვა მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება:

- 70 (12%) არასრულწლოვანი ალკოჰოლზე იყო დამოკიდებული;
- ნარკოტიკულ ნივთიერებებზე დამოკიდებულება 25 (5%) არასრულწლოვანის მიმართ გამოვლინდა, საიდანაც 14 (2%) არასრულწლოვანი დამოკიდებული იყო როგორც ალკოჰოლურ, ასევე, ნარკოტიკულ ნივთიერებებზე;
- 6 (1%) არასრულწლოვანის აზარტულ თამაშებზე, ხოლო 41 (7%) არასრულწლოვანის კომპიუტერულ თამაშებზე დამოკიდებულება დაფიქსირდა.

აღსანიშნავია, რომ განრიდებული არასრულწლოვანებიდან 14 პირი (2%) საკუთარ ქმედებას დანაშაულად არ აღიქვამდა, 172 (29%) არასრულწლოვანი კი მხოლოდ ნაწილობრივ მიიჩნევდა საკუთარ ქმედებას დანაშაულად. 368 (63%) არასრულწლოვანმა აღნიშნა, რომ სრულად იღებდა პასუხისმგებლობას საკუთარ ქმედებაზე, 196 (34%) არასრულწლოვანი ნაწილობრივ აცნობიერებდა პასუხისმგებლობას, ხოლო 21-მა არასრულწლოვანმა მიუთითა, რომ საერთოდ არ იღებდა პასუხისმგებლობას მის მიერ ჩადენილ დანაშაულზე.

დანაშაულის გაცნობიერებასა და საკუთარ ქმედებაზე პასუხისმგებლობის აღებაზე გავლენას მრავალ ფაქტორთა შორის საზოგადოებაში მისი სოციალიზაცია, საზოგადოებისადმი დამოკიდებულებები და თანატოლებთან ურთიერთობები განაპირობებს, რადგან არასრულწლოვანთა დამოკიდებულება საზოგადოებისადმი, თანატოლებთან სწორი ურთიერთობები სოციუმში მათ ეფექტიან ინტეგრაციას განაპირობებს.

არასრულწლოვანთა მხრიდან დანაშაულის ჩადენის განმაპირობებელი მიზეზი შესაძლებელია საზოგადოებისგან მათი გაუცხოება გახდეს. არასრულწლოვანები ხშირად საზოგადოებისა და თანატოლებისგან გარიყულად გრძნობენ თავს, მათი დანაშაულებრივი ქცევა კი პროტესტის გამოხატულებაა გარე სამყაროს მიმართ, რაც, თავის მხრივ, შესაძლებელია ართულებდეს დანაშაულის გაცნობიერებას.

არასრულწლოვანები, რომელთა ქცევაში პროტესტი ანტისოციალურ ხასიათს იღებს, ხშირად მიუთითებენ, რომ მათი ქცევა სამართლიანია და უჭირთ პასუხისმგებლობის გააზრება.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთან მუშაობისას მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება არასრულწლოვანის შეხედულებას, თუ როგორ აფასებს ის საზოგადოების მისდამი დამოკიდებულებას და როგორია მისი ურთიერთობები თანატოლებთან. შესაბამისად, კრიმინოლოგიური მიზნებისთვის მონაცემები გაანალიზდა ამ მიმართულებითაც.

არასრულწლოვანთა უმრავლესობა საზოგადოების მის მიმართ დამოკიდებულებას დადებითად აფასებს. 585 არასრულწლოვანიდან:

- 537 (92%) ფიქრობს, რომ საზოგადოება მის მიმართ დადებითად არის განწყობილი. ისინი აღნიშნავენ, რომ მათ არ უგრძნობიათ საზოგადოებისგან ნეგატიური განწყობები;
- 41 (7%) არასრულწლოვანი ფიქრობს, რომ საზოგადოება მის მიმართ ნეიტრალურად არის განწყობილი;
- 7 (1%) არასრულწლოვანი უარყოფითად აფასებს საზოგადოების მისდამი დამოკიდებულებას.

ინდივიდუალური შეფასების განხორციელების ეტაპზე არასრულწლოვანთა უმრავლესობა არ ასახელებს თანატოლებთან ურთიერთობის სირთულეებს და მათთან კომუნიკაციას დადებითად აფასებს.

585 არასრულწლოვანიდან თანატოლებთან კომუნიკაციას:

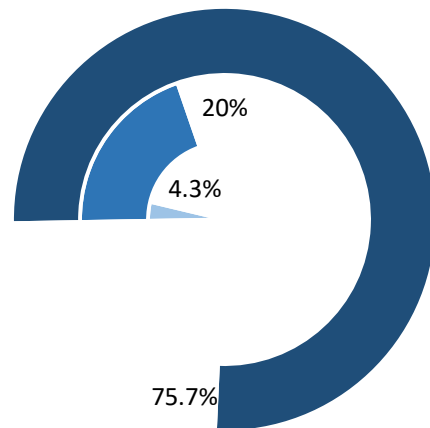
- 560 (96%) აფასებს დადებითად;
- 19 (3%) აფასებს ნეიტრალურად;
- 5 (1%) აფასებს უარყოფითად.

არასრულწლოვანთა ქცევით თავისებურებებს შესაძლოა ჰქონდეს მრავალი წინაპირობა. ერთ-ერთ ასეთ წინაპირობას არასრულწლოვანის მიმართ განხორციელებული ძალადობა წარმოადგენს. ბუნებრივია, რომ ძალადობა ოჯახში, სკოლასა თუ იმ გარემოში, სადაც მოზარდი ცხოვრობს, დიდ გავლენას ახდენს მოზარდის ანტისოციალური ქცევის ჩამოყალიბებასა და დანაშაულის ჩადენაზე, რადგან ძალადობა ბავშვისთვის მატრავმირებელი ქცევაა. ძალადობას ყოველთვის თან ახლავს პირადი ღირსების შეურაცხყოფა. ის შეიძლება გამოვლინდეს მუქარით, დამცირებით, დაშინებით, პირადი საკუთრების ხელყოფით, საჯარო შეურაცხყოფით ან სექსუალური ექსპლუატაციით.¹⁷

არასრულწლოვანთა ინდივიდუალური შეფასების განხორციელების ეტაპზე 117 (20%) არასრულწლოვანის მიმართ სხვადასხვა სახის ძალადობის ფაქტი დადასტურდა, სოციალური მუშაკის შეფასების თანახმად, ძალადობის შესახებ ეჭვი 25 (4%) არასრულწლოვანის მიმართ არსებობდა, ხოლო 443 (76%) არასრულწლოვანის მიმართ ძალადობის ფაქტს ადგილი არ ჰქონია.

არასრულწლოვანთა მიმართ განხორციელებული ძალადობის ფაქტები

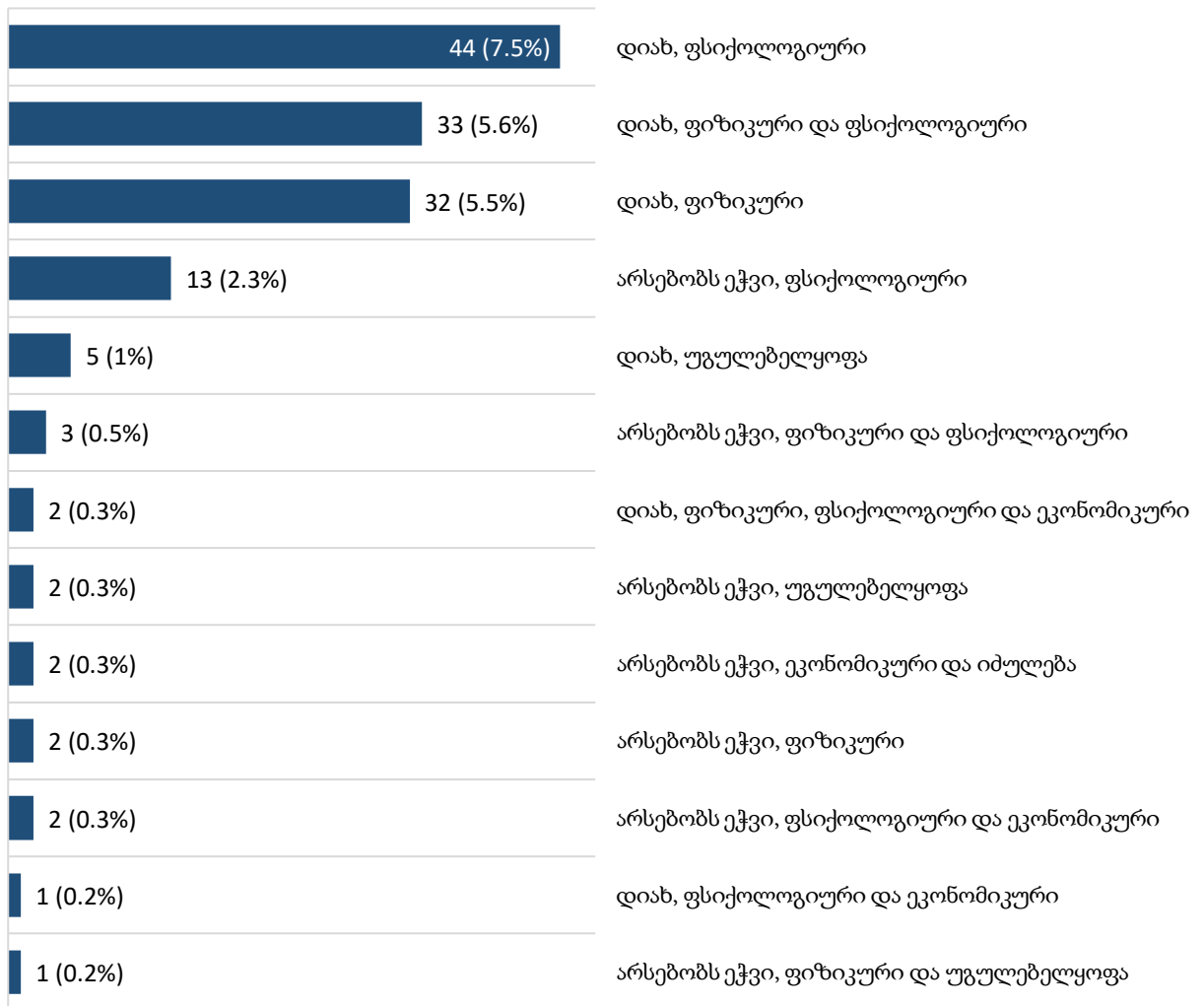
- არ ყოფილა ძალადობის მსხვერპლი - 443
- იყო ძალადობის მსხვერპლი - 117
- არსებობს ეჭვი - 25

¹⁷ <http://phf.org.ge/ka/resources/dzaladoba-bavshvze/>

არასრულწლოვანთა მიმართ ძალადობის/სავარაუდო ძალადობის შესახებ მონაცემები ძალადობის სახის მიხედვით

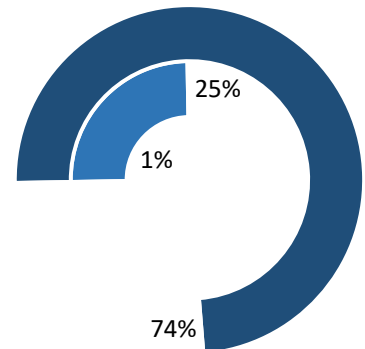

არასრულწლოვანთა მიმართ განხორციელებული შესაძლო ძალადობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია შემდეგია:

თავად არასრულწლოვანთა მიერ განხორციელებული ძალადობის ფაქტებთან მიმართებით გამოიკვეთა შემდეგი: 585 არასრულწლოვანიდან 431 პირს (74%) არ ჰქონდა ძალადობრივი ქცევის

არასრულწლოვნის მიერ განხორციელებული ძალადობის ფაქტები

- ჰქონდა ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება - 431
- არ ჰქონია ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება - 148
- არსებობს ეჭვი - 6

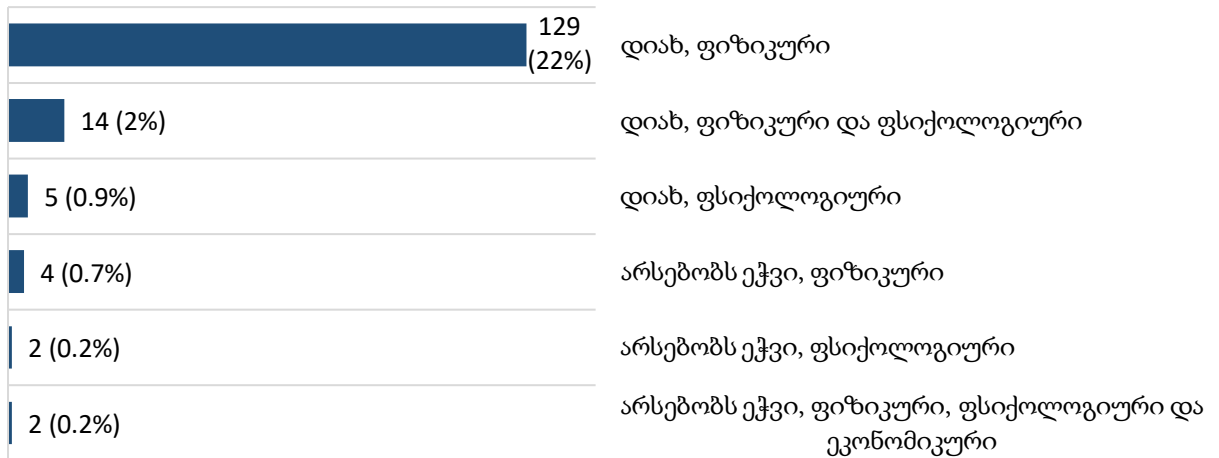

გამოცდილება, 148 (25%) არასრულწლოვანს ჰქონდა სხვადასხვა სახის ძალადობრივი ქცევის

გამოცდილება, ხოლო 6 (1%) არასრულწლოვნის მიმართ არსებობს ეჭვი, რომ შესაძლოა ჰქონოდათ სხვადასხვა სახის ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება.

არასრულწლოვანთა მიერ განხორციელებული ძალადობის/სავარაუდო ძალადობის შესახებ მონაცემები ძალადობის სახის მიხედვით

კვლევის ძირითადი მიგნებები

კვლევის ფარგლებში კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა სტატისტიკური მონაცემები და განრიდებულ არასრულწლოვანთა მახასიათებლების ანალიზი იძლევა მნიშვნელოვანი ტენდენციების გამოვლენის შესაძლებლობას. აღსანიშნავია, რომ კვლევის შედეგებით გამოკვეთილი საკითხები სცდება მართლმსაჯულების სფეროს და არასრულწლოვანებთან შემხებლობაში მყოფი უწყებების კოორდინირებული საქმიანობის აუცილებლობაზე მიუთითებს - განსაკუთრებით საგანმანათლებლო, სოციალური და პრევენციული მიმართულებით.

არასრულწლოვანთა დანაშაულის გეოგრაფიული გადანაწილება

- 2022 წელს ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა რაოდენობის ანალიზით ირკვევა, რომ ყველაზე მეტი დანაშაული არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი იქნა თბილისში (40,3 %).
- 2022 წლის მონაცემებით, კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობასთან მიმართებით, რეგიონებში არასრულწლოვანთა მიერ დანაშაულის ჩადენის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აჭარის (15,4 %) რეგიონში, ხოლო, ყველაზე დაბალი - სამცხე-ჯავახეთის (3,2%) რეგიონში ფიქსირდება.
- 2022 წლის მონაცემებით, ქვეყნის მასშტაბით, ყოველ 1000 მოსახლეზე, კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა კოეფიციენტი არის 0,25. 2020 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი 0,15, ხოლო 2021 წელს - 0,16 იყო.
- აღსანიშნავია, რომ კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი 2022 წელს, 2020-2021 წლებთან შედარებით, 1000 მოსახლეზე, დასავლეთის გარდა ყველა რეგიონში მომატებულია.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა ასაკი

- 2022 წელს ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობიდან 130 პირს (14%) დანაშაული 14 წლის ასაკში, 221 პირს (24%) – 15 წლის ასაკში, 261 პირს (28%) - 16 წლის ასაკში, ხოლო 315 პირს (34%) – 17 წლის ასაკში ჰქონდა ჩადენილი. 2022 წლის ტენდენცია შეესაბამება 2019-2021 წლების მონაცემებს. ამდენად, კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიერ დანაშაულის ჩადენის მონაცემები დინამიკაში ადასტურებს, რომ 14 წლიდან დანაშაულებრივი ქცევისადმი მიდრეკილება მზარდია.
- 2022 წელს სულ განრიდებული და ბრალდებული არასრულწლოვანიდან 62%-ს დანაშაული 16-17 წლის ასაკში ჰქონდა ჩადენილი. ამასთან, 17 წლის ასაკში დანაშაულის ჩადენის რაოდენობრივი მაჩვენებელი დაახლოებით 2,5-ჯერ აღემატება 14 წლის ასაკში დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელს.

არასრულწლოვანებში გავრცელებული დანაშაულები

- 2022 წლის სტატისტიკური ინფორმაცია ადასტურებს, რომ ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა 75,4%-ს საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული ჰქონდა ჩადენილი.

- არასრულწლოვანთა დანაშაულებში, 2021 წლის მსგავსად, ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები 2022 წელსაც მეორე ადგილს იკავებს.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახური მდგომარეობა

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან:

- 89%-ს ორივე მშობელი ჰყავდა, 10%-ს მხოლოდ 1 მშობელი, ხოლო 1%-ს არცერთი მშობელი არ ჰყავდა.
- ორივე მშობლის ყოლის მაღალი მაჩვენებლის მიუხედავად, განრიდებულ არასრულწლოვანთა მხოლოდ 49,4% ცხოვრობს ორივე მშობელთან.
- 117 მოზარდის მშობლები განქორწინებული იყვნენ, ანუ მშობელთა განქორწინების მაჩვენებელმა 20% შეადგინა.
- 124 (21%) არასრულწლოვნის ორივე ან ერთ-ერთი მშობელი იმყოფება საზღვარგარეთ, კერძოდ, 18 არასრულწლოვნის ორივე მშობელი, 65 არასრულწლოვნის დედა, ხოლო 41 არასრულწლოვნის მამა იმყოფება საზღვარგარეთ.
- არასრულწლოვნებში, რომელთა მშობლები განქორწინებული არიან ან რომლებიც ერთი ან ორივე მშობლის მიერ არიან მიტოვებული, საერთო მაჩვენებელთან შედარებით ძალადობრივი დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელი 3%-ით მაღალია და 18%-ს შეადგენს.
- 17% შემთხვევაში არასრულწლოვნის ოჯახის წევრი წარსულში იყო ნასამართლელი.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობა

- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მონაცემების თანახმად, დასაქმებულია 237 (41%) განრიდებული არასრულწლოვნის ორივე მშობელი, საიდანაც 65 (27%) არასრულწლოვნის ორივე ან ერთი მშობელი ემიგრაციაშია; 35 (6%) არასრულწლოვნის მხოლოდ დედაა დასაქმებული, საიდანაც 27 (77%) არასრულწლოვნის დედა იმყოფება ემიგრაციაში; 143 (24%) არასრულწლოვნის მხოლოდ მამაა დასაქმებული, საიდანაც 18 (13%) არასრულწლოვნის მამა იმყოფება ემიგრაციაში.
- ძალიან დაბალია (5%) იმ ოჯახთა მაჩვენებელი, რომელთა შემოსავალი დამატებითი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების შესაძლებლობას იძლევა. ოჯახის ძირითადი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად ოჯახის შემოსავალი საკმარისია 54% შემთხვევაში. განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების შემოსავალი 36% შემთხვევაში მხოლოდ პირველადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების საშუალებას იძლეოდა, ხოლო 5% შემთხვევაში პირველადი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლადაც არ იყო საკმარისი.
- ოჯახის შემოსავლის მიხედვით, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვნების ოჯახური მდგომარეობა ფაქტობრივად არ განსხვავდება, სულ განრიდებულ არასრულწლოვანთა ოჯახების ეკონომიკური მდგომარეობისგან. მხოლოდ 2%-ით მეტია საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვნებში დაბალი შემოსავლის მქონე ოჯახების მაჩვენებელი, სხვა დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვანთა იმ ოჯახებთან შედარებით, რომლებსაც დაბალი შემოსავალი აქვთ. რაც მიუთითებს, რომ ოჯახის შემოსავალი არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სახესთან კავშირში, როგორც ეკონომიკური დანაშაულის გამოძევები ძირითადი გარემოება ნაკლებად შეიძლება იქნეს განხილული.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა განათლება და სამუშაო გამოცდილება

- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 27% განრიდების პროცედურების დაწყების ეტაპზე განათლებას არ იღებდა.
- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 66% საჯარო სკოლაში სწავლობდა.
- 2022 წლის მონაცემებით, ინდივიდუალური შეფასების განხორციელების ეტაპზე 160 (27%) არასრულწლოვანი საერთოდ არ იღებს განათლებას. საიდანაც, სრული საშუალო განათლება მხოლოდ 45 (28%) არასრულწლოვანს აქვს მიღებული, დანარჩენი 115 ბავშვიდან 2-ს (1%) საერთოდ არ ჰქონდა ფორმალურ განათლებასთან შეხება და არასდროს უვლია სკოლაში. 2 (1%) არასრულწლოვანს მხოლოდ დაწყებითი საფეხურის განათლება ჰქონდა მიღებული, 14-მა (9%) არასრულწლოვანმა საშუალო განათლება საბაზისო განათლების საფეხურზე, საბაზისო განათლების დასრულების გარეშე შეწყვიტა. 90 (56%) არასრულწლოვანს საბაზისო განათლების საფეხურის დასრულების შემდეგ აღარ გაუგრძელებია განათლების მიღება, ხოლო 9 (6%) არასრულწლოვანმა მე-10-11 კლასის დასრულების შემდეგ შეწყვიტა განათლების მიღება.
- მონაცემების ანალიზმა აჩვენა, რომ განრიდებულ არასრულწლოვანთა 71% (585-დან 413 არასრულწლოვანი) არ არის დაკავებული დამატებითი აქტივობით.
- 585 არასრულწლოვანიდან 209 (36%) არასრულწლოვანს სამუშაო გამოცდილება ჰქონდა, საიდანაც 90 არასრულწლოვანი სწავლობს. ამდენად, დასაქმებულ არასრულწლოვანთა 43%-ს სწავლისა და სამუშაოს შეთავსება უწევს.

განრიდებულ არასრულწლოვანთა ქცევითი თავისებურებები და მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება

- 2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან ინდივიდუალური შეფასების განხორციელებისას: დადებითი კომუნიკაციის უნარების არქონა დაფიქსირდა 27 (5%) არასრულწლოვანთან; ყურადღების პრობლემები 18 (3%) არასრულწლოვანთან; მეხსიერების პრობლემები 17 (3%) არასრულწლოვანთან, ხოლო აზროვნების (გაანალიზება, ფაქტების დაკავშირება) სირთულეები 9 (2%) არასრულწლოვანთან.
- ზემოაღნიშნულ სირთულეებთან შედარებით, უფრო პრობლემურ მახასიათებლად განრიდებულ არასრულწლოვანთა თვითკონტროლის უნარის არქონა გამოიკვეთა. 2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან, ინდივიდუალური შეფასების განმახორციელებელმა პირმა თვითკონტროლის უნარის არქონაზე 46 (8%) არასრულწლოვანის მიმართ მიუთითა, ხოლო 199 (34%) არასრულწლოვანის შეფასებისას სოციალურმა მუშაკმა მიუთითა, რომ მას უჭირს პასუხის გაცემა კითხვაზე: აქვს თუ არა არასრულწლოვანს თვითკონტროლის უნარი.
- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა ინდივიდუალური ანგარიშების შესწავლისას 44 (8%) პირის მიერ სხვადასხვა სახის ქცევითი თავისებურებები, ხოლო 15 (3%) პირის მიერ დესტრუქციული ქცევები გამოვლინდა. საკმაოდ მაღალია სხვადასხვა მავნე ჩვევებზე დამოკიდებულება: 70 (12%) არასრულწლოვანი ალკოჰოლზე იყო დამოკიდებული; ნარკოტიკულ ნივთიერებებზე დამოკიდებულება 25 (5%) არასრულწლოვანის მიმართ გამოვლინდა, საიდანაც 14 (2%) არასრულწლოვანი ერთობლივად იყო დამოკიდებული როგორც ალკოჰოლურ, ასევე, ნარკოტიკულ ნივთიერებებზე; აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება მხოლოდ 6 (1%) არასრულწლოვანს გამოუვლინდა, ხოლო 41 (7%) არასრულწლოვანთან კომპიუტერულ თამაშებზე დამოკიდებულება დაფიქსირდა.

- 2022 წელს განრიდებული არასრულწლოვნებიდან 14 (2%) პირი საკუთარ ქმედებას დანაშაულად არ აღიქვამდა, 172 (29%) არასრულწლოვანი კი მხოლოდ ნაწილობრივ მიიჩნევდა საკუთარ ქმედებას დანაშაულად. საკუთარ ქმედებაზე პასუხისმგებლობის აღების საკითხთან მიმართებით 368 (63%) არასრულწლოვანმა აღნიშნა, რომ სრულად იღებდა პასუხისმგებლობას საკუთარ ქმედებაზე, 196 (34%) არასრულწლოვანი ნაწილობრივ აცნობიერებდა პასუხისმგებლობას, ხოლო 21-მა (3%) არასრულწლოვანმა კი მიუთითა, რომ საერთოდ არ იღებდა პასუხისმგებლობას მის მიერ ჩადენილ დანაშაულზე.
- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა ინდივიდუალური შეფასების განხორციელების ეტაპზე განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ სხვადასხვა სახის ძალადობის ფაქტი 117 (20%) არასრულწლოვნის მიმართ დადასტურდა. სოციალური მუშაკის შეფასების თანახმად, 25 (4%) არასრულწლოვნის მიმართ არსებობდა ძალადობის შესახებ ეჭვი, ხოლო 443 (76%) არასრულწლოვნის მიმართ ძალადობის ფაქტს ადგილი არ ჰქონია.
- თავად არასრულწლოვანთა მიერ განხორციელებულ ძალადობის ფაქტებთან მიმართებით კი გამოიკვეთა შემდეგი: 585 არასრულწლოვნიდან 431 პირს (74%) არ ჰქონდა ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება, 148 (25%) არასრულწლოვანს ჰქონდა სხვადასხვა სახის ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება, ხოლო 6 (1%) არასრულწლოვნის მიმართ არსებობდა ეჭვი, რომ შესაძლოა ჰქონოდა სხვადასხვა სახის ძალადობრივი ქცევის გამოცდილება.

საქართველოს გენერალური პროკურატურა
საპროკურორო საქმიანობაზე ზედამხედველობისა
და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტი

